

Matej Hriberšek*

Prvi slovenski doktorji klasične filologije z graške univerze

The first Slovene doctors in classical philology at Graz university

Izvleček

Med letoma 1872 in 1918 je na Univerzi Karla in Franca v Gradcu s področja klasične filologije doktoriralo trinajst kandidatov. Univerza v Gradcu, ki sicer ni uživala tolikšnega slovesa kot dunajska, čeprav so na njej predavali nekateri renomirani strokovnjaki za klasično starinoslovje, je bila za slovenske študente klasične filologije bolj dostopna zaradi bližine in zato, ker je bilo življenje v Gradcu lažje kot na Dunaju. V prispevku sta predstavljena doktorski študij in v osnovnih orisih delo na področju filologije prvih šestih doktorjev klasične filologije, ki so na graški univerzi promovirali v obdobju med letoma 1876 in 1904; to so bili Jakob Purgaj, Ivan Tertnik, Josip Šorn, Valentin Korun, Josip Tominšek in Ivan Arnejc.

Abstract

Between 1872 and 1918, thirteen candidates obtained a PhD in classical philology at the Karl- Franzens University in Graz. The Graz university, which did not enjoy the same reputation as the one in Vienna even though its lecturers included some very renowned experts in classical education, was more accessible for Slovene philology students due to its proximity and because life in Graz was easier than in Vienna. The article presents the doctoral studies and outlines the work in philology carried out by the first graduates in classical philology obtaining their PhD in Graz between 1876 and 1904; these students were Jakob Purgaj, Ivan Tertnik, Josip Šorn, Valentin Korun, Josip Tominšek and Ivan Arnejc.

Ključne besede: zgodovina univerzitetnega študija, avstrijske univerze, klasični filologi, doktorji, disertacije

Key words: history of university study, Austrian universities, classical philologists, doctors, dissertations

Uvod

Prispevek, v katerem so predstavljeni slovenski doktorji klasične filologije, ki so doktorirali na Univerzi Karla in Franca v Gradcu med letoma 1872 in 1918,

* doc. dr. Matej Hriberšek, Oddelek za klasično filologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, e-pošta: matej.hribersek@ff.uni-lj.si; matej.hribersek@guest.arnes.si.

je nastajal kot nadgradnja med letoma 2016 in 2019 potekajočega raziskovalnega projekta »Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v Avstro-ogrski monarhiji (1872–1918)«.¹ V okviru projekta so bili raziskani doktorski študiji vseh slovenskih doktorjev, ki so promovirali na dunajski filozofski fakulteti v omenjenem obdobju. Za uvrstitev v kategorijo »slovenski študent« ni bilo dovolj, da je posameznik izviral s slovenskega narodnostnega ozemlja, ampak je moral pri vpisu na študij navesti, da je njegov materni jezik slovenščina; to je bil tudi glavni kriterij selekcije. Kandidati, ki so sicer izhajali s slovenskega narodnostnega ozemlja, vendar so kot materni jezik v vpisnicah navedli nemščino, v obravnavo niso bili vključeni. Opisi kandidatov so omejeni predvsem na njihov doktorski študij. Ne gre za celovite biografske orise, ampak predvsem za predstavitev njihovega študija, doktorskih disertacij in dela na področju filologije. Predstavitve njihovih profesorskih izpitov niso vključene v predstavitev.² Leto 1872 je kot mejnik postavljeno zato, ker je na avstrijskih univerzah tedaj začela veljati nova ureditev glede doktoratov, ki je za filozofsko fakulteto določala: da je moral biti doktorski kandidat vsaj tri leta redni slušatelj fakultete in da je moral za pridobitev doktorskega naziva predložiti znanstveno razpravo ter opraviti dva stroga izpita (rigoroza).³

Študij filologije v Avstro-ogrski po 1849

Slovenski študentje, ki so želeli v drugi polovici 19. stoletja študirati klasično filologijo, so se večinoma odločali za študij na dveh univerzah: na dunajski in na graški. Prvi slovenski študentje klasične filologije, ki so študirali po reformi avstrijskega šolstva l. 1849, so si za študij praviloma izbrali dunajsko univerzo, ki je v prvi polovici 19. stoletja daleč zaostajala za strokovnim in znanstvenim nivojem in dosežki tedanjih nemških univerz. Na Dunaju je študij z reformnim letom 1849 doživel temeljito prenovo, za katero je bil najbolj zaslužen nemški filolog in šolnik Hermann Bonitz, ki je bil tudi osrednja osebnost celotne pre-

1 Projekt je financirala ARRS (evidenčna številka J7-7276), vodil pa ga je prof. dr. Tone Smolej.

2 Prepisi vpisnic (Nationale) doktorskih kandidatov s seznamami predavanj niso vključeni v prispevek; za vsakega kandidata je v predstavitvi narejen krajši pregled predavanj, ki so jih obiskovali, z imeni predavateljev (slednji niso posebej predstavljeni).

3 Za natančnejše podatke o tej ureditvi in njenih določilih gl. Richard Meister, *Geschichte des Doktorates der Philosophie an der Universität Wien. Mit 7 Tafeln*, Von Richard Meister, wirkkl. Mitglied der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Vorgelegt in der Sitzung am 11. Juni 1958. Gedruckt mit Unterstützung des Vereines der Freunde der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien: Rudolf M. Rohrer, 1958, str. 114–126; Tone Smolej, »Prisegam in obljubljam, da bom humanistične študije gojil z neutrudnim delom.« Slovenski doktorandi na dunajski Filozofski fakulteti (1876–1918), *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov na dunajski Filozofski fakulteti (1872–1918)* (ur. Tone Smolej), Ljubljana, 2019, str. 7–9.

nove šolstva na ozemlju Avstro-ogrske monarhije.⁴ Bonitz je na področju študija filologije na dunajski univerzi izvedel prave tektonske premike, kar ni bilo težko, saj pravega študija pred njegovim prihodom skorajda ni bilo; avstrijska filologija tudi ni imela nobenega vidnega predstavnika in se nikakor ni mogla primerjati z dosežki filologov na nemških univerzah. Bonitz je ustanovil klasični seminar, ki je postal osrednji filološki center v Avstriji in tudi osrednja ustanova za usposabljanje visoko usposobljenih in strokovno dovolj podkovanih učiteljev klasičnih jezikov, na Dunaj je privabil še nekatere uveljavljene nemške filologe (na primer Karla Grysarja),⁵ načrtno je skrbel za razvoj znanstvene dejavnosti ter specialne didaktike in metodike pouka klasičnih jezikov, bil je eden od snovalcev celotne šolske reforme, pa tudi eden od glavnih pobudnikov izdajanja revije *Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien* (Revija za avstrijske gimnazije), ki je postala povezovalni člen med učitelji različnih strok na ozemlju monarhije, še posebej med učitelji klasičnih jezikov, v kateri so filologi lahko objavljali svoje prispevke in se tako tudi strokovno in znanstveno izkazovali in uveljavljali. Dobri obeti glede službe za učitelje klasičnih jezikov in prenovljen študij s priznanimi imeni na čelu z Bonitzem so pritegnili tudi prve slovenske študente klasične filologije, med katerimi velja posebej omeniti Janeza Trdino, ki v zgodovini klasične filologije

- 4 O Hermanu Bonitzu in njegovem delu gl. Constantin von Wurzbach, Bonitz, Hermann, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* 2, 1857, str. 53–54; Theodor Gomperz, Hermann Bonitz, *Biographisches Jahrbuch für Alterthumskunde*, 11, 1888, str. 53–100; Wilhelm von Hartel, Bonitz und sein Wirken in Österreich, *Österreichische Mittelschule* 3, 1889, str. 19–54; Salomon Frankfurter, *Graf Leo Thun-Hohenstein, Franz Exner und Hermann Bonitz. Beiträge zur Geschichte der österreichischen Unterrichtsreform*. Wien: Alfred Hölder, 1893; Bonitz, Hermann (1814–1888), *Althilologe, Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950* 1, 1954, str. 101–102; Ferdinand Sander, Bonitz, Hermann, *Allgemeine Deutsche Biographie* 47, 1903, str. 99–105; Hans Scharold, Bonitz, Hermann. *Neue Deutsche Biographie* 2, 1955, str. 447–448; Felix Czeike, Bonitz, Hermann, *Historisches Lexikon Wien* 1 (A–Da), 1992, str. 423; Rainer Leitner, Das Reformwerk von Exner, Bonitz und Thun. Das österreichische Gymnasium in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Kaderschmiede der Wiener Moderne, *Zwischen Orientierung und Krise. Zum Umgang mit Wissen in der Moderne* (izd. Sonja Rinofner-Kreidl), Wien, Böhlau 1998, str. 17–69; Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005, str. 45–64.
- 5 O Karlu Josephu Grysarju gl. N. N., Am 3. april I. J. starb zu Wien Hr. Dr. Karl Joseph Grysar ..., *Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien* 7, 1856, str. 287–390; H., Grysar, Karl Joseph, *Allgemeine Deutsche Biographie* 10, 1879, str. 82; Grysar, Karl Josef, *Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950* 2 (Lfg. 6), 1957, str. 96; Franz Römer, Grysar, Karl Josef (1801–1856), *Althilologe, Österreichisches biographisches Lexikon Online-Edition*, Lfg. 5 (25.11.2016). Spletni naslov: <https://biographien.ac.at/ID-o.3026034-1> (pridobljeno 20. julija 2020); Theresia Mayerhofer, *Der Lehrkörper der Philosophischen Fakultät der Universität Wien von 1848 bis 1873*, disertacija, Wien: Universität Wien, 1982, str. 71 in nasl.; Franz Römer, Hans Schwabl, *Klassische Philologie, Geschichte der österreichischen Humanwissenschaften 5: Sprache, Literatur und Kunst* (izd. Karl Acham), Wien: Passagen Verlag, 2003, str. 75; Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 121.

na Slovenskem sicer ni pustil vidnejšega pečata;⁶ pesnika, jezikoslovca in folklorista Matijo Valjavca,⁷ ki je vse svoje dejavno življenje služboval na Hrvaškem;⁸ frančiškana Ladislava Hrovata, jezikoslovca in prevajalca, ki je bil avtor prvih v slovenščini pisanih strokovnih razprav o latinskem jeziku, v svojem času priznan slovenist, predvsem pa avtor prve v slovenščini napisane latinske slovnice;⁹ Josipa Stritarja, ki je bil eden najobetavnejših študentov filologije, ki je užival spoštovanje celo samega Bonitza in je pozneje tudi deloval kot profesor.¹⁰ Po končanem študiju so redki slovenski filologi imeli priložnost, da so delovali na slovenskih gimnazijah. Diplomantom je delovna mesta določila država; Ministrstvo za uk in bogočastje (*Ministerium für Cultus und Unterricht*) je pri zaposlovanju pogosto uveljavljalo načelo, da so morali srednješolski učitelji, torej tudi klasični filologi, delovati v drugih deželah monarhije ali vsaj zunaj kraja, kjer so se rodili ali so se šolali. Tako je v sedemdesetih letih 19. stoletja od 120 slovenskih srednješolskih učiteljev samo 18 učilo na slovenskih gimnazijah; vsi drugi so dobili službe dru-

- 6 Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v življenju in delu Janeza Trdine, Janez Trdina med zgodovino, narodopisjem in literaturo: jubilejna monografija* (ur. Marijan Dovič), Novo mesto: Goga; Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU 2005, str. 59–72.
- 7 Gl. Fran Levec, Matija Valjavec. Životopis, *Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. II. zvezek* (ur. Fran Levec), Ljubljana: Tisk »Národne tiskarne«, 1895, str. 163–210; Vilko Novak, Jože Toporišič, Valjavec, Matija (1831–1897). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi758091/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 20. julija 2020); Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 52, 123–125, 137–138, 212.
- 8 Čeprav je Valjavec vse svoje dejavno življenje preživel na Hrvaškem, je s področja klasičnih jezikov tudi na Slovenskem zapustil nekaj odmevnih prevajalskih dosežkov: Matija Valjavec, *Sofoklov Ajant*. Žaloigra, ki jo je iz grščine poslovenil Kračmanov Matija, V Celovcu: Janez Leon, 1863; Matija Valjavec, *Sinonove laži*, s katerimi je Trojanca prekanil, da so nesrečnega konja v mesto vzemši padli sovražnikom v pest. (Iz Virgilijeve Eneide II. bukev, 1–197) *Slovenska bčela* 4, 1853, št. 22 (v četrtek 2. junija 1853), str. 169–170; št. 23 (v četrtek 9. junija 1853), str. 177–178; Matija Valjavec, *Homerove Odiseje I. spev*. Poslovenil M. Valjavec, *Glasnik slovenskega slovstva* 1, 1854, str. 54–58; Matija Valjavec, *Stvarjenje*. Iz Ovidja met. I. – Poslovenil M. Kračmanov, *Glasnik slovenski* 2, 1858, št. 5, str. 77–78; Matija Valjavec, *Ajant*. (Žaloigra, ki jo je spisal Sofokles; poslovenil M[atija]. Kr[áčmanov], *Slovenski glasnik* 4, 1861, št. 15, zv. 7, str. 83; št. 16, zv. 7, str. 89; št. 17, zv. 7, str. 94–95; št. 18, zv. 7, str. 103–104; št. 21, zv. 7, str. 115–116; Matija Valjavec, *Čveteri véki ali dóbe sveta*. Po Ovidiju poslovenil M. Valjavec, *Koledarček slovenski za prestopno leto 1856* (izd. Janez Bleiweis), Ljubljana, Jožef Blaznik, 1856, str. 62–64.
- 9 Gl. Matej Hriberšek, *Življenje in delo p. Ladislava Hrovata*. Ljubljana: Institutum Studiorum Humanistatis, Fakulteta za podiplomski humanistični študij, 2006, *passim*; Matej Hriberšek, *Od Tuhinja do Novega mesta: p. Ladislav Hrovat, Kamniški zbornik* 19, 2008, str. 229–237; Matej Hriberšek, *Delo Ladislava Hrovata na področju latinske in slovenske skladnje, Jezik in slovstvo* 63, 2018, št. 2/3, str. 257–269.
- 10 Za oris Stritarjevega študijskega obdobja gl. Tone Smolej, »Kaj večega poskusiti in postati«. *Slovenski pisatelji dunajski študentje (1850–1926)*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2019, str. 41–45. Približen vpogled v vsebino študija nam ponujajo ohranjeni Stritarjevi zapiski Bonitzevih predavanj; ohranjenih je 5 zvežčičev z zapiski datiranih predavanj. Gl. AS 1012, Josip Stritar; Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 52.

god po monarhiji, večinoma na Hrvaškem.¹¹ Vendar pa so Bonitzeva prizadevanja kmalu začela prinašati rezultate: v dunajskem filološkem seminarju je profesor-skemu zboru v slabih dveh desetletjih uspelo vzgojiti nekaj generacij prodornih filologov in strokovnjakov filologiji sorodnih strok, ki so postopoma prevzemali vodilno vlogo na področju filologije in klasičnega starinoslovja v Avstriji in ji prinesli tudi mednarodni sloves: med najpomembnejšimi so bili Wilhelm von Hartel, Theodor Gomperz, Karl Schenkl, Hans von Arnim, Edmund Hauler, Robert Kauer, Martin Ludwig Radermacher in drugi.

Nekoliko v senci razvoja dunajske filologije, kamor so se večinoma vpisovale prve generacije slovenskih filologov, se je postopoma razvijal tudi oddelek za klasično filologijo na graški univerzi,¹² ki je kmalu postal zanimiv tudi za slovenske študente klasične filologije. Razloga za to sta bila dva. Prvi je bil ekonomske narave: Gradec je bil bližje kot Dunaj in življenje v Gradcu je bilo za študente, ki so večinoma izhajali iz revnega kmečkega ali delavskega okolja, lažje in ekonomsko vzdržnejše kot na Dunaju. Drugi razlog je bil strokovne narave: tudi filologija na graški univerzi se je postopoma strokovno uveljavila v širšem evropskem prostoru, na oddelku pa so predavali nekateri ugledni klasični filologi, kot na primer Max Theodor von Karajan, Wilhelm Kergel, Alois Goldbacher in drugi. Več slovenskih študentov klasične filologije najdemo v vpisnicah graške univerze po letu 1860. Med slovenskimi diplomanti klasične filologije v Gradcu je tudi nekaj takih, ki so nekaj let študirali na Dunaju, nato pa so študij nadaljevali in dokončali v Gradcu. Med slovenskimi študenti v Gradcu je bila vrsta filologov, ki so bili pozneje pomembni ne le kot učitelji (klasičnih jezikov in drugih predmetov), ampak tudi kot literati, prevajalci, ravnatelji gimnazij, pisci učbenikov, slovaropisci in intelektualci najširšega formata. Omenimo samo nekatere. Valentin Kermavner (študiral klasično filologijo v letih 1856–1860/1861) se je uveljavil kot prevajalec in pisec učbenikov za klasične jezike;¹³ Rajka Peruška (študiral klasično in slovan-sko filologijo v letih 1872/1873–1877/1878) poznamo kot bibliografa, jezikoslovca

11 Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 121.

12 O razvoju graške filologije gl. Walter Höflechner idr., *Das Fach Klassische Philologie an der Universität Graz vom Anfang des 19. Jahrhunderts bis zur Gegenwart. Mit Beiträgen von Herbert H. Eggelmeier, Walter Höflechner, Alois Kernbauer, Walter Primig, Peter G. Tropper, Franz-Anton Wallisch, Beiträge und Materialien zur Geschichte der Wissenschaften in Österreich: Klassische Philologie in Graz; Habilitationen an der Grazer Philosophischen Fakultät; Einrichtung der Germanistik-Lehrkanzeln; Briefe Adlers an Meinong; Zur Grazer Studentengeschichte* (ur. Walter Höflechner), Publikationen aus dem Archiv der Universität Graz, Bd. 11 (ur. Hermann Wiesflecker), Graz: Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, 1981, str. 1–359.

13 Gl. Šlebingar, Janko: Kermavner, Valentin (1835–1908). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi271211/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 21. julija 2020); Kajetan Gantar, *Klasični filolog Valentin Kermavner (1835–1908)*, ded Dušana Kermavnerja, *Življenje in delo dr. Dušana Kermavnerja (1903–1975). Med politiko in zgodovino* (ur. Aleksander Žižek, Jurij Perovšek) Ljubljana: SAZU in Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2005, str. 15–22; NUK Ms 1399 Kermavner Valentin, Zapuščina; Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 79, 128, 148, 153–161, 165, 168, 177–178, 180, 183, 185–186, 199, 203.

in pisca, kot filolog pa je bil sicer zelo produktiven, a številnih projektov (knjig in raziskav), ki se jih je lotil, nikoli ni uspel dokončati;¹⁴ Janko Košan (študiral klasično filologijo in slavistiko v letih 1878/1879–1883/1884) se je ob učiteljskem delu (na mariborski gimnaziji, na graški 1. državni gimnaziji ter kot učitelj slovenščine na graški trgovski akademiji, na tehniki ter ženskem in moškem učiteljišču) uveljavil kot pisec slovenskih učbenikov za klasične jezike;¹⁵ Josip Wester (študiral slavistiko in klasično filologijo v letih 1893–1897) se je uveljavil tudi kot slavist, šolnik in dejaven šolski politik ter planinec;¹⁶ Fran Wiesthaler (študiral slovansko in klasično filologijo v letih 1868–1872) se je kot učitelj in ravnatelj kalil na več slovenskih gimnazijah, kot filolog se je uveljavil kot pisec učbenikov za klasične jezike, najbolj pa ga poznamo kot urednika velikega latinsko-slovenskega slovarja, ki je začel nastajati l. 1895 pod njegovim vodstvom, dokončan pa je bil šele l. 2008.¹⁷

V sedemdesetih letih 19. stoletja dobimo tudi prve slovenske doktorje klasične filologije. Na dunajski univerzi se je v 46 letih med 1872 in 1918 za doktorat s področja klasične filologije odločilo enajst slovenskih študentov, tj. takih, ki so ob vpisu na študij filologije navedli, da je njihov materni jezik slovenščina. Kar nekaj je tudi primerov, ko so doktorji filologije sicer izhajali s slovenskega narodnostnega ozemlja, vendar so kot materni jezik v vpisnicah navedli nemščino. Glede na to, da je bilo latinščini in grščini v gimnazijskem in sploh srednjem šolstvu monarhije odmerjenih proporcionalno največ (več kot 40%) učnih ur¹⁸ in da je bila

- 14 Gl. Janko Šlebinger, † Rajko Perušek, *Carniola: Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 8, 1917, št. 12, str. 133–137; Janko Šlebinger, Perušek, Rajko (1854–1917), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi415908/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 21. julija 2020).
- 15 Gl. Šlebinger, Janko, Košan, Janko (1857–1927). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi294411/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 22. julija 2020); Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 189, 202–208, 214, 220–222, 283–284.
- 16 Gl. Orel, Tine, Wester, Josip (1874–1960). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi838155/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 23. julija 2020); Josip Wester, *Novomeški spomini*, Novo mesto: Dolenjsko muzejsko društvo, 1958 (z bibliografijo); NUK, Ms 1833, Wester, Josip, Zapuščina; Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 174, 220, 237 (op. 37), 241–247, 252–256, 272, 303.
- 17 Gl. Gantar, Kajetan; Wiesthaler, Fran (1849–1927). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi839896/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 23. julija 2020); Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 14, 79, 128, 153–162, 169–177, 183–188, 196, 199–200, 211–223, 245, 274–276, 283, 303–308.
- 18 *Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich*. Vom Ministerium des Cultus und Unterrichts. Wien: kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei, 1849, str. 22–28; August Baumeister: *Die Einrichtung und Verwaltung des höheren Schulwesens in den Kulturländern von Europa und in Nordamerika*. München: C. H. Beck 1897, str. 272; Matej Hriberšek: *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, str. 49.

vseskozi prisotna potreba po kvalitetnih učnih kadrih, kar je pomenilo, da je bilo študentov filologije kar precej, je število slovenskih doktorjev filologije razmeroma majhno. V omenjenem obdobju je na Dunaju promoviralo devet slovenskih doktorjev klasične filologije: Fran Detela, Josip Pipenbacher, Franc Prosenc, Franc Lastavec, Anton Dolar, Janez Gnidovec, Anton Derganc, Franc Jerè in Janez (Ivan) Samsa. Še dva doktoranda sta sicer opravila vse zahtevane študijske obveznosti, vendar nista bila promovirana; to sta bila Janez Maselj in Franc Omerza. Večina je izhajala iz revnejših slojev, iz vrst kmečkega prebivalstva; njihovi starši so bili navadno kmetje ali kajžarji. Od devetih so bili trije duhovniki, ki so v Ljubljani končali štiriletni študij teologije (Gnidovec, Jerè, Samsa), na študij filologije na Dunaj pa so prišli ob podpori škofa Antona Bonaventure Jegliča z namenom, da se usposobijo za učitelje na novonastali škofijski gimnaziji v Šentvidu. Štirje med njimi so se v svojih disertacijah ukvarjali z jezikovnimi vprašanji (Pipenbacher, Lastavec, Dolar in Derganc), pet pa jih je obravnavalo literarnozgodovinske teme (Detela, Prosenc, Gnidovec, Jerè, Samsa). Od enajstih napisanih doktorskih disertacij so ohranjene samo štiri (Detela, Lastavec, Dolar, Gnidovec). Po končanem študiju so vsi delovali kot učitelji na gimnazijah, večina se je posvečala delu na področju šolstva in kulturnemu delu, nekateri so bili avtorji učbenikov in prevajalci, večina pa jih je tudi objavljala v strokovnem, poljudnem ali dnevnem tisku. Nobeden od njih se ni posvetil znanstveni ali akademski karieri in noben ni bil habilitiran na kateri od univerz na območju Avstro-ogrske.¹⁹

Na Univerzi Karla in Franca v Gradcu je v obdobju med letoma 1872 in 1918 doktoriralo trinajst slovenskih klasičnih filologov. Deset jih je svoje doktorate napisalo v nemščini, dva v latinščini, eden pa deloma v nemščini in deloma v latinščini. Osem doktorjev je izhajalo s Štajerske, trije s Kranjske in dva s Koroške. V slovenskem prostoru so delovali večinoma kot srednješolski učitelji, prevajalci, pisci učbenikov, literati, politiki, narodni buditelji, ravnatelji gimnazij, kot dejavni člani in voditelji različnih društev in organizacij ter intelektualci najširšega formata.

Jakob Purgaj

Prvi slovenski doktor filologije je bil Jakob Purgaj (Jakob Purgai),²⁰ ki se je rodil 9. maja 1848 v Šent Lenartu v Slovenskih goricah (St. Leonhardt in Windischen Büheln) na Štajerskem, kjer je obiskoval ljudsko šolo. Leta 1860 je v

19 Več o dunajskih doktorjih klasične filologije, ki so promovirali na dunajski univerzi med letoma 1872 in 1918 gl. Matej Hriberšek, Slovenski doktorji klasične filologije, promovirani na dunajski univerzi v obdobju 1872–1918, *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov na dunajski filozofski fakulteti (1872–1918)* (ur. Tone Smolej), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2019, str. 21–50.

20 UAG, Rigorosenakten 205, Jakob Purgaj; UAG, Doktoratsakten Jakob Purgai, Curriculum vitae.

Mariboru stopil v normalko, l. 1861 pa se je vpisal na mariborsko državno gimnazijo, ki jo je obiskoval v obdobju od 1862 do 1868.²¹ Vseskozi je bil med najboljšimi v razredu, prejemal pa je tudi stipendijo Franca Cvetka;²² 4. avgusta 1868 je tu maturiral z odliko. Isto leto se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze Karla in Franca v Gradcu, kjer je osem semestrov, od zimskega semestra 1868/69 do letnega semestra 1872, študiral klasično in slovansko filologijo ter zgodovino.²³

Purgaj je pri Maxu Theodorju von Karajanu poslušal predavanja iz grške literarne zgodovine, grške slovnice (skladnja) in grške metrike, obiskoval je njegove seminarje, pri njem pa so prevajali tudi Horacija (*Epistula ad Pisones*), Homerja, Teokrita, Vergilija (*Georgike*) in Kvintilijana. Pri Karlu Schenklu je obiskoval predavanja iz slovnice (primerjalno glasoslovje in oblikoslovje grščine in latinščine) in iz antičnih starožitnosti, udeleževal se je njegovih seminarjev ter številnih prevajalskih vaj, kjer so prevajali Sofokla (*Filoktet*, *Elektra*), Tukidida, Platona (*Evtidem*, *Simpozij*), Evripida (*Kiklop*), Cicerona (govori, *O naravi bogov*), Horacija (*Pisma*), Ovidija (*Fasti*) in Tacita (*Germanija*). Pri Wilhelmu Kerglu (Kergel) so brali Demostena (*Govor o vencu*) in Cicerona (*Za Milona*).

Pri Josephu Wilhelmu Nahlowskem (Nahlowsky) je obiskoval predavanja iz psihologije, logike in (praktične) filozofije, pri Aloisu Riehlu predavanja iz grške filozofije, pri Wilhelmu Kaulichu predavanja iz nemške filozofije, grške filozofije, novejše filozofije, pedagogike in logike, pri Johannu Weišu predavanja iz rimske zgodovine in splošne antične zgodovine, pri Richardu Heinzlu (Heinzel) predavanja iz zgodovine nemške književnosti (od Goetheja) in razlago starejših nemških lirikov, pri Gregorju Kreku pa predavanja iz slovanske filologije: o zgodovini slovanske književnosti, o slovanski mitologiji, o vplivu krščanstva na Slovane in o historični slovnici.²⁴ V času svojega študija je – tako navaja sam – napisal šest obsežnejših razprav s področja latinske in nemške filologije.²⁵

Pred doktoratom je Purgaj že tri leta poučeval kot gimnazijski profesor; k opravljanju profesorskega izpita se je prijavil 25. julija 1872 v Gradcu. Vse zahtevane obveznosti je opravil med 31. julijem 1872 in 12. marcem 1873: 31. julija 1872 in 17. februarja 1873 je bil pripuščen k izpitom, 27. februarja in 1. marca 1873 je nadaljeval opravljanje izpitov, 12. marca pa je imel poskusni didaktični nastop v VII. razredu I. državne gimnazije v Gradcu; istega dne mu je komisija podelila dovoljenje, da lahko poučuje klasično filologijo na celotni gimnaziji ob uporabi nemškega učnega jezika,²⁶ 18. aprila 1873 pa je imel še praktični nastop iz grškega jezika v IV. razredu I. gimnazije v Gradcu. Najprej je bil poskusni kandidat na I. državni gimnaziji v Gradcu, 12. julija 1873 pa je z odlokom postal učitelj na

21 *Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1862–1868.*

22 UAG, Doktoratsakten, Jakob Purgai, Curriculum vitae.

23 UAG, Rigorosenakten 205, Jakob Purgaj.

24 UAG, Philosophische Fakultät, Nationale, Jakob Purgaj, WS 1868/69–SS 1872.

25 UAG, Doktoratsakten, Jakob Purgai, Curriculum vitae. Iz zapisa ni mogoče razbrati, ali je kot študent pisal in objavjal strokovne prispevke ali ima v mislih študijske seminarske naloge.

26 UAG, Doktoratsakten, Jakob Purgai, Curriculum vitae.

16 272

Intoduktion

über die Doktor-differtation des Gymnasiallehrers zu Marburg Herrn Jacob Purgaj:

„Die Reihenfolge der alphabetischen Reden des Demosthenes“

Marburg 1874, 8°.

Während in der oft reaktierten Frage nach der Abfolge der alphabetischen Reden bisher entweder die Kallimachische, auch von Jänicke dem Demosthenes bei. gebotene (‘Αντι ροάνη. [A], ‘Ενι ροάνη... [E], Οὐχὶ τερτίη... [O]) oder die von Jänicke aus Heliandus aufgestellte Anordnung (E O A) mit keinem anderen Zuerficht ~~als~~ die einzig richtige und richtige erachtet, liefert die vorliegende, die einförmige Literatur sorgfältig berücksichtigende, sehr präzise Untersuchung zunächst den überzeugenden Nachweis, daß die Kallimachische Anordnung ganz in gut ^{genau für den} verhältnißmäßig und für sie nicht das chronologische sondern lediglich das alphabetische Prinzip maßgebend ~~ist~~ daß aber auch ^{daß} der, geleitet von C. Holzinger („Beiträge zur Kritik des Demosthenes I, Prag 1876“) veröffentlichten Textes der Jänicke nur soviel früher ist, daß E den beiden anderen Reden vorangestellt werden muß (Vgl. S. 7-13; S. 13-16; S. 14 u. 17). Der Candidat zeigt ferner in streng methodischer Darlegung (S. 17-22) und mit Beiziehung bisher unbekannter griechischer Einzelheiten ~~daß~~ A u. O selbst, daß die Rede A unmittelbar nach O angesetzt werden könne, wobei denn namentlich mit viel vollem Rechte auf die in A u. O mehrfach zu Tage tretende ~~stark~~ merkliche Annäherung des Redners in betreff der ~~Demosthenes~~ ^{Quellen} ~~Beziehungen~~ ^{geht} wird. Nachdem der Candidat ferner hinreichend für die neue Abfolge EAO entschieden, behandelt er zum Schluß noch (S. 22-25) das Verhältnis von E zu A und legt auf Grund einzelner, Berührungspunkte bestehender Stellen sowie der Proben aus diesen beiden Reden dar, daß E unmittelbar vor A vorangestellt werden muß. Die ganze Arbeit zeichnet sich durch deutliche Logik und deutliche Präzision, durch eine Reihe feiner sprachlicher Bemerkungen und durch klare Darstellung aus, ~~so~~ ^{so} ein paar Versuche, wie in der auf S. 8 f. über ισομετρίας und ισομετρίας gezeigten die die Wiederholung des Beckers als Maßstabes der Reihen von Texten in A 20 (vgl. S. 18), ~~aber~~ ^{aber} gar nicht in Betracht kommen.

Ich bezweifle daher natürlich die Erklärung Herrn Jacob Purgaj's zu den weiteren Studien der Prüfung.

Prag am 22. April 1876

Karajana

Reihenfolge der Olyntischen Reden des Demosthenes (Vrstni red Demostenovih »Olinskih govorov«);³¹ disertacija, ki je bila napisana v nemščini, ni ohranjena. Za ocenjevalca (referenta) sta bila določena Wilhelm Kergel in Max Theodor von Karajan. Iz ocen lahko ugotovimo, da je Purgaj v disertaciji predstavil kratko zgodovino raziskovanja tega vprašanja, predvsem dve glavni razdelitvi Demostenovih govorov: Kalimahovo (kallimacheische) in razdelitev, ki jo je vpeljal Dionizij Halikarnaški, v nadaljevanju pa se je posvetil vsebinskim vprašanjem in odlomkom, ki nakazujejo, katera od razdelitev je ustreznejša. Že narava same tematike je nakazovala, da je bila naloga strogo omejena na raziskovanje dejstev in manj na interpretacijo, na kar sta opozorila tudi oba referenta, ki sta izpostavila nekaj napak, vendar sta poudarila, da je kandidat uspel pokazati na nekatere doslej še neugotovljene tako vsebinske kot kronološke posebnosti, disertacijo pa je zaznamovala tudi vrsta zelo pretanjenih interpretacij ter jasne predstavitve dejstev in problemov. Zato sta jo oba ocenila kot dobro, jo potrdila in podala privoljenje, da se kandidata pripusti k rigorozoma.³²

Purgaj je 12. julija 1876 najprej opravljal enourni rigoroz iz filozofije; vsi trije ocenjevalci (Kaulich, Riche in Schmidt) so ga ocenili z oceno »zadostno« (genügend); s tem je bil enoglasno potrjen. Drugi, dvourni rigoroz iz klasične filologije v povezavi z antično zgodovino je opravljal 21. oktobra 1876; trije ocenjevalci (Kergel, von Karajan in Leitgeb) so ga ocenili z zadostno (»genügend«), eden (Weiss) pa mu je dal oceno »dobro« (bene), s čimer je bil enoglasno potrjen. Promoviran je bil 26. oktobra 1876.³³

Po promociji je Purgaj učil na mariborski gimnaziji do l. 1879; leta 1877 kot razrednik v VI. razredu (skupaj 18 ur: latinščina v VI. in VII., grščina v VI., slovenščina za Nemce v IV.);³⁴ leta 1878 kot razrednik VII. razreda (skupaj 17 ur: latinščina v VII. in VIII., grščina v VII., slovenščina za Nemce v I.);³⁵ leta 1879 kot razrednik v VIII. razredu (skupaj 17 ur: latinščina in grščina v VIII., slovenščina za Nemce v II., filozofska propedeutika v VII. in VIII.);³⁶ vseskozi je bil član podpornega društva dijakov. S šolskim letom 1879/1880 je bil z ministrskim odlokom prestavljen na I. državno gimnazijo v Gradcu;³⁷ tu je poučeval latinščino, grščino

31 UAG, Doktoratsakten, Jakob Purgaj.

32 UAG, Doktoratsakten, Jakob Purgaj, Gutachten über die Doctordissertation des Gymnasiallehrers zu Marburg Herrn Jacob Purgaj: »Die Reihenfolge der olyntischen Reden des Demosthenes, Marburg 1874.« (Karajan, Graz 11. April 1876); Gutachten über die Doctordissertation des Herrn J. Purgaj (Kergel, Gratz, 1. 5. 76).

33 UAG Rigorosenakten 205, Jakob Purgaj; UAG, Lehramtsprüfungsakten, Jakob Purgaj.

34 *Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1877*, str. 32 in 56.

35 *Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1878*, str. 40.

36 *Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1879*, str. 40.

37 *Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1880*, str. 35-36; Učiteljska imenovanja na srednjih šolah, *Slovenski narod* 12, 1879, št. 166 (torek, 22. julija), str. 3-4; Razne stvari, *Slovenski gospodar* 13, 1879, št. 268.

in nemščino vsaj do l. 1898;³⁸ bil je tudi kustos knjižnice in član dijaškega podpor-nega društva.³⁹ Več o njem zaenkrat ni znano.

Ivan Tertnik

Drugi slovenski doktor filologije na graški univerzi je bil Ivan Tertnik (Jo-hann Tertnik),⁴⁰ ki se je rodil 27. januarja 1859 v Spodnji Šiški, kjer je v obdobju 1866–1870 obiskoval osnovno šolo (normalko).⁴¹ Leta 1870 se je vpisal na gimnazi-jo v Ljubljani, ki jo je obiskoval do l. 1877, ko je meseca julija maturiral z odliko.⁴² Nato se je vpisal na Filozofsko fakulteto dunajske univerze na študij klasične fi-lologije in slavistike.

Na Dunaju je študiral vseh osem semestrov, od zimskega semestra 1877/78 do letnega semestra 1881. Pri Wilhelmu von Hartlu je poslušal predavanja o grški slovnici, o zgodovini grške književnosti, o osnovah grške in rimske metrike, o zgodovini rimske dramatike, o latinski slovnici (oblikoslovje) in stilistiki, na seminarjih in proseminarjih pa so ob diskusijah obravnavali: *Iliado*, Sofokla (*Tra-hinke*), Demostena (*Govor o vencu*), Teognisa, Cicerona (*Pisma*), Salustija, Tibula in Livija. Pri Karlu Schenklu je poslušal predavanja o grških vojnih starožitnostih, o zgodovini klasične filologije in o grški mitologiji, obiskoval je njegove grške in latinske slovnične in stilistične vaje, na seminarjih in proseminarjih pa so imeli grške vaje in obravnavali Aristofana (*Žabe*), Ksenofonta (*Ojkonomikos*, *Simpo-zij*), Katula, Seneko (*Medeja*), Tacita (*Pogovor o govornikih*) in pisce *Cesarske zgodovine* (*Historia Augusta*). Pri Michaelu Gitlbauerju je poslušal predavanja o rimskih zasebnih starožitnostih, analizirali so metriko Sofoklovih zbornih spevov, na seminarjih in proseminarjih so interpretirali Herodota, Vergilija (*Ge-orgike*), Horacija (*Ode*), Livija, Teokrita, imeli pa so tudi vaje iz latinske stilistike. Pri Theodorju Gomperzu je poslušal predavanja o grških državnih starožitnostih

38 *Jahresbericht des k. k. ersten Staats-Gymnasiums in Graz*. Veröffentlicht am Schlusse des Studien-Jahres 1898, Graz 1898, str. 36.

39 *Jahresbericht des k. k. ersten Staats-Gymnasiums in Graz*. Veröffentlicht am Schlusse des Studienjahres 1881, str. 23.

40 UAG, Rigorosenakten 344, Johann Tertnik; UAG, Doktorsakten, Johann Tertnik, Curriculum vitae; Kajetan Gantar, Tertnik, Ivan (1859–1941), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi694636/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 24. julija 2020).

41 *Letno poročilo perve mestne čveterorazredne ljudske šole pri sv. Jakobu v Ljubljani (Jahresbericht der ersten städtischen vierklassigen Volksschule zu St. Jakob in Laibach)*. Verlag der I. städtischen 4 klassigen Volksschule: Ljubljana 1871, str. 14; 1872, str. 12; 1873, str. 17; 1874, str. 22.

42 *Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1870*. Verlag des k. k. Obergymnasiums: Laibach, str. 46 (I. b); 1871, str. 46 (II. b); 1872, str. 42 (III. b); 1873, str. 55 (IV. b); 1874, str. 45 (V. b); 1875, str. 55 (VI. b); 1876, str. 40 (VII. b); 1877, str. 51 (VIII. b); tega leta je bil med najboljšimi v razredu.

in Platonovem življenju in delu, brali so Herodota in imeli vaje iz Platona. Pri Emanuelu Hoffmannu je poslušal predavanja iz zgodovine latinske književnosti, na seminarjih in proseminarjih pa so brali Evripida (*Medeja*), Horacija (*Satire*) in Tacita (*Anali*). Pri Ottu Hirschfeldu se je udeleževal predavanj iz grške zgodovine ter predavanj in vaj iz latinske epigrafike, pri Thomasu Garrigueu Masaryku predavanj iz Platonove filozofije, pri Theodorju Vogtu pa predavanj iz gimnazijske pedagogike. Vsa predavanja s področja slavistike je poslušal pri Franu Miklošiču, in sicer več predavanj iz primerjalne slovnice slovanskih jezikov, dalje o staro-cerkvenoslovanski slovnici, o slovanskih jezikih in krajevnih imenih, o stari slovanski zgodovini, o slovanski ljudski epiki, slovanski etnografiji in paleografiji, brali pa so tudi srbska literarna besedila.⁴³

Tertnik je svojo disertacijo očitno začel pisati takoj po končanem študiju; razpravo z naslovom *Seneca tragicus num in pangendis versibus asklepiadeis »accuratissime« Horatium secutum esse recte dicatur* (Ali bi upravičeno rekli, da je tragik Seneka pri ustvarjanju asklepiadskih verzov »zelo natančno« sledil Horaciju) je napisal v latinščini, obsegala je 115 strani, končal in oddal pa jo aprila 1883 na Filozofski fakulteti Univerze Karla in Franca v Gradcu.⁴⁴ Po koncu predavanj na Dunaju je obiskoval še en semester predavanj na graški univerzi.⁴⁵ Disertacija je bila rezultat dlje časa trajajočega ukvarjanja s študijem Seneke; odločil se je za razmeroma ozko področje, tj. obravnavo Senekove metrike in znotraj te samo na obravnavo asklepiadskih verzov. Prvotno je svoje delo zastavil kot širšo študijo o verzu pri Seneki, a je ugotovil, da v razpravo ne bo mogel zajeti vsega, kar bi bilo treba, pri prebiranju strokovne literature pa je ugotovil, da so bili strokovnjaki pri obravnavi metrike pri Seneki premalo natančni; zato se je odločil, da razišče trditev, ali je bil Seneka pri rabi asklepiadskih verzov konstanten in ali se je pri tem zgledoval po Horaciju. Tertnika niso zanimale samo povezave med Seneko in Horacijem, ampak tudi razlike med njima; zadal si je nalogo, da zbere razmeroma raztreseno gradivo o tej tematiki in doda nekaj lastnih ugotovitev. Razpravo je razdelil na sedem poglavij: Uvod (str. 1–3); 1. O stopicah (str. 5–16); 2. O cezuri (str. 17–22); 3. O ritmih (str. 22–109); 4. O eliziji (str. 109–112); 5. O enklizi (str. 112); 6. O tmezi (str. 113–114); 7. O podaljšavah v arzi.

Vendar pa l. 1883 Tertnik ni pristopil k rigorozom. Po končanem študiju je odslužil vojaški rok,⁴⁶ leta 1882 pa je začel učiti na I. državni gimnaziji v Ljubljani; tu je bil najprej leto in pol pomožni učitelj in nato suplent do 15. septembra 1886.⁴⁷ Tedaj se je znova posvetil študiju v Gradcu in rezultat njegovega dela je

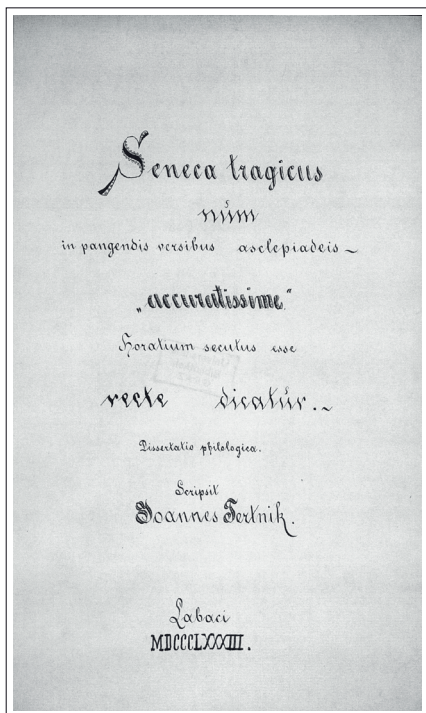
43 UAW, Philosophische Fakultät, Nationale, Johann Tertnik, WS 1877/78–SS 1881.

44 UG, Hauptbibliothek, SOSA, handschriftl. Dissertationen II 250068.

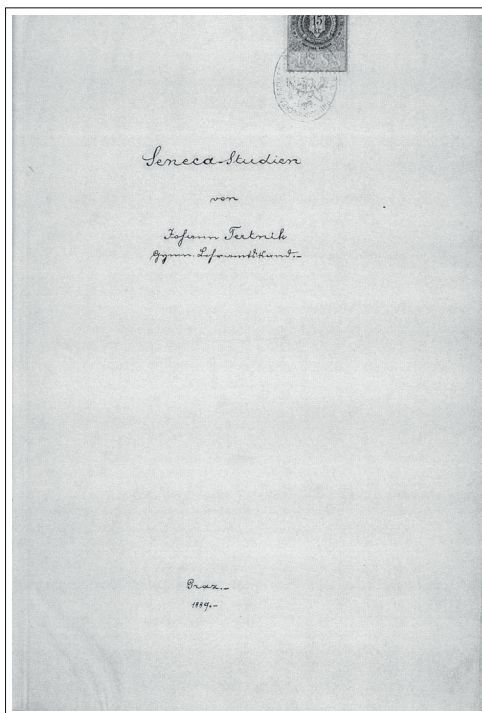
45 Gl. seznam njegovih predavanj spodaj. V času študija v Gradcu je živel na Jacominigasse 10.

46 Tega sam sicer ne omenja (UAG, Doktorsakten, Johannes Tertnik, Curriculum vitae); ta podatek navaja Kajetan Gantar, Tertnik, Ivan (1859–1941).

47 *Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1886*. Laibach 1886, str. 28, 52–53.

Tertnik – Naslovnica disertacije iz l. 1883; vir: UAG

Tertnik – Naslovnica disertacije iz l. 1889; vir: UAG

bila nova disertacija z naslovom *Seneca-Studien* (*Študije o Seneki*);⁴⁸ 16. maja 1889 je disertacijo izročil v presojo. Najprej je bila predana v preverjanje profesorju Maxu Theodorju von Karajanu, ki jo je pregledal in ocenil, da ni identična s prvo disertacijo iz l. 1883. Obseg nove disertacije je bil znatno večji, saj je obsegala 358 kaligrafsko napisanih strani; prva disertacija je bila v celoti napisana v latinščini, nova pa je bila napisana deloma v nemščini in deloma v latinščini. Razdelil jo je na štiri dele: v prvem delu (str. 1–100^a) je obravnaval ritmiko malih asklepiadejev pri Seneki in pri Horaciju, v drugem (str. 100^b–100^c) komplozijo zlogov (*Die Complosio syllabarum*) in v tretjem (str. 101–262) elizije v Horacijevih metrumih (*Die Elisionen in den „Metra Horatiana“*). Prvi trije deli so napisani v nemščini, poseben dodatek pa je četrti del: prevod verzov 808–866 Senekove tragedije *Agamemnon* v nemščino ter v zgledni latinščini napisan komentar k njim. Kot referenta sta bila imenovana Max Theodor von Karajan in Alois Goldbacher. Oba sta kandidatu očitala pretiran obseg (*die unsägliche Breite*), zaradi katerega je bilo branje disertacije prava muka (*zu einer wahren Pein macht*), premalo kratkih in jasnih formulacij, pretirano širino, precej ponavljanja in izgubljanje

⁴⁸ UG, Hauptbibliothek, SOSA, handschriftl. Dissertationen II 250121.

v podrobnostih. Sta mu pa priznala, da je v delo vložil ogromno truda, da je pokazal izjemno marljivost ter da je zbral in obdelal ogromno gradiva,⁴⁹ zato sta disertacijo potrdila in mu dovolila pristop k rigorozoma.

Glavni rigoroz iz klasične filologije in antične zgodovine je Tertnik opravljal 31. oktobra 1889; vsi trije izpraševalci (von Karajan, Goldbacher in Weiss) so ga ocenili z »zadostno« (genügend), zato je bil enoglasno potrjen. Stranski rigoroz iz filozofije je opravljal 3. maja 1890; tudi tedaj je bila ocena vseh treh izpraševalcev (Meinong, Goldbacher in von Karajan) enotna: zadostno (genügend), in znova je bil enoglasno potrjen. Promoviran je bil 16. maja 1890.⁵⁰

16. julija 1889 se je Tertnik pri Cesarsko-kraljevi komisiji v Gradcu prijavil k opravljanju profesorskega izpita; kot je razvidno iz dokumentacije, je vse potrebne obveznosti končal šele 31. decembra 1891.⁵¹ Po zaključenih študijskih obveznostih je poučeval na gimnaziji v Mariboru (1890–1898), na gimnaziji v Celju (1898–1901) in na II. državni gimnaziji v Ljubljani (od 1901 do upokojitve l. 1924). Povsem se je posvetil učiteljskemu poklicu, znanstveno pa se na področju klasične filologije ni več udeleževal.⁵²

Ena njegovih največjih zaslug je, da je kot učitelj in pozneje kot študijski mentor usmerjal svojega učenca Antona Sovreta, enega najbolj plodovitih prevajalcev iz klasičnih jezikov na Slovenskem, poznejšega profesorja na Oddelku za klasično filologijo Univerze v Ljubljani in starosto slovenskega prevajanja iz klasičnih jezikov. Iz vprašalne pole, ki jo je Sovrè izpolnil 21. februarja 1921 še kot suplent (nadomestni učitelj) na Ptuj, je razvidno,⁵³ da je svojo izobraževalno pot začel v Zidanem Mostu, kjer je najprej obiskoval tri razrede ljudske šole, četrtega pa v Krškem. Nižjo gimnazijo je obiskoval v Celju, in sicer samostojne gimnazijske razrede z nemško-slovenskim učnim jezikom. V 1. razredu (1898/1899), kjer je bil med najboljšimi učenci, je bil njegov učitelj latinščine in slovenščine Ivan Tertnik.⁵⁴ Tertnik je bil Sovretov razrednik do 4. razreda, ko je prenehal poučevati na celjski gimnaziji in je nastopil učiteljsko službo na 2. državni gimnaziji v Ljubljani.⁵⁵ Sovrè je ohranil stike z njim tudi v višji gimnaziji; Tertnik je bil tudi njegov mentor na prvem službenem mestu na 2. državni gimnaziji (zdaj Gimnazija Poljane) in prijatelja sta ostala vse življenje.⁵⁶ Leta 1922 je Sovrè izdal svoj

49 UAG, Doktratsakten, Johannes Tertnik, Gutachten über die von Herrn Johann Tertnik in Graz überreichte Doctordissertation »Seneca-Studien« (von Karajan, Graz, 16. Juli 1889); Gutachten über die von Herrn Joh. tertnik vorgelegte Doctordissertation mit dem Titel »Seneca-Studien« (Goldbacher, Graz, 13. 7. 1889).

50 UAG, Rigorosenakten 344, Johann Tertnik; Promotions-Protokoll. No. 280.

51 UAG, Lehramtsprüfungsakte, Johann Tertnik.

52 Kajetan Gantar, Tertnik, Ivan (1859–1941).

53 ZAP, Gimnazija Ptuj, šk. št. 96, Personalni spisi.

54 *Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Cilli*. Herausgegeben am Schlüsse des Schuljahres 1898/1899. Cilli, 1899, str. 95.

55 *Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Cilli*. Herausgegeben am Schlüsse des Schuljahres 1899/1900. Cilli, 1899, str. 96; 1901/1902, str. 81, 95.

56 Jože Debevec, Obiski pri naših upokojenih profesorjih. 7. Pri g. profesorju dr. Ivanu Tertniku v Ljubljani, *Mentor* 25, 1937–1938, št. 6, str. 169–170; Kajetan Gantar, Tertnik, Ivan (1859–1941).

prevajalski knjižni prvenec: prevod Sofoklove tragedije *Kralj Ojdip* (pod naslovom *Kralj Oidípous*).⁵⁷ Izid prevoda je napovedal že l. 1921, ko je v prvi številki »Ljubljanskega zvona« objavil prevodni odlomek iz tragedije.⁵⁸ Prevod je naslednje leto izšel v broširani izdaji, njegova posebnost pa je, da je ohranjen Sovretov izvirni rokopis prevoda, ki ga v svoji zbirki hrani Domoznanski oddelek Knjižnice Ivana Potrča Ptuj.⁵⁹ Svoj prevajalski prvenec je Sovrè posvetil prav Tertniku, kot razkriva tudi posvetilo: »Prevod hvaležno poklonim svojemu učitelju, profesorju dr. Ivanu Tertniku, ki je vodil nekoč moj plahi korak, da sem našel v sveti hram grške poezije.«⁶⁰ Sovrè mu je podaril tudi poseben, v usnje vezan izvod prevoda s številnimi popravki in zanimivimi obrobni opazkami in grškim posvetilom: Ὅπως εὐνοικῶς μνημονεύης τοῦ ἐρμηνευτοῦ, ὃς οὐκ ὀλίγας νύκτας διηγρυσνηκῶς σοὶ μόνῳ ἤδονῃν παρασχίσων τοῦτο τὸ ἔργον ἐπετέλεσεν. »Da se boš blagohotno spominjal prevajalca, ki je prebedel nemalo noči in to delo dokončal samo zato, da bi ti naredil veselje.«⁶¹ Leta 1928 je Sovrè izdal svoj najodmevnejši, vendar od strani šolskih oblasti neupravičeno prezrti učbenik za klasične jezike z naslovom *Lanx satura* [»Polna skleda«]. *Latinska čitanka za gimnazije. Prva stopnja*.⁶² Čitanka je bila v prvi vrsti napisana kot pomožna knjiga za 6. razred realnih gimnazij, a so jo uporabljali v vseh razredih realnih gimnazij pa tudi na humanističnih gimnazijah od 3. do 8. razreda.⁶³ Sovrè je Tertniku podaril poseben izvod čitanke, v katerega je dal kot posvetilo natisniti elegični distih: *I liber, es testis, praeceptor sibi caro / quas habeat grates auctor adusque tuus*.⁶⁴ »Knjižica, pojdi, profesorju mojemu dragemu pričaj, kakšno hvaležnost mu tvoj silno je pisec dolžan.⁶⁵

Tertnik je umrl 20. septembra 1941 v Ljubljani.

57 Gl. Naprej. *Glasiilo Socialistične stranke Jugoslavije* 6, 1922, št. 223 (sreda, 4. oktobra), str. 3.

58 Sophokles, *Kralj Oidipus*. Preložil Anton Sovrè, *Ljubljanski zvon* 41, 1921, št. 1, str. 28–34 (V. dejanje). Gl. tudi *Mladika* 2, 1921, št. 4, str. IV.

59 Domoznanski oddelek KIPP, Zbirka Rokopisov, S-13132-D.

60 Sofokles, *Kralj Oidipus*. Tragedija v petih dejanjih. Prevedel Anton Sovrè. Založila in izdala »Nova založba« v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Ljubljana: Nova založba, 1922 (Nova knjižnica, 8), str. 3.

61 Kajetan Gantar, Nekaj podatkov o Antonu Sovretu in njegovi rokopisni zapuščini, *Živa antika* 19, 1969, str. 288; Kajetan Gantar, Sovretovih sedem ptujskih let, 64. izvestje *Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj* za šolsko leto 1968–1969. Ptuj: Gimnazija Dušana Kvedra, 1970, str. 82–86; Kajetan Gantar, Sovretov prevajalski ideal, *Sovretov zbornik*. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Društvo za antične in humanistične študije Slovenije, 1986 (Zbornik Društva slovenskih književnih prevajalcev; 11), str. 27–31.

62 Anton Sovrè, *Lanx satura: latinska čitanka za gimnazije: prva stopnja*, Ljubljana: Oblastna zaloga šolskih knjig (Jugoslovanska tiskarna), 1928.

63 Jože Debevec, A. Sovrè, *Lanx satura*. (ocena), *Čas* 23, 1928/29, str. 139–140; J.A.G. [= Joža Glo-nar], *Lanx satura*, *Ljubljanski zvon* 49, 1929, str. 247–249; Franc Steele, *Lanx satura*. Latinska čitanka za gimnazije. Prva stopnja. A. Sovrè. Ljubljana, Oblastna zaloga šolskih knjig 1928, *Dom in svet* 42, 1929, str. 128.

64 Kajetan Gantar, Nekaj podatkov o Antonu Sovretu in njegovi rokopisni zapuščini, str. 288; Kajetan Gantar, Sovretov prevajalski ideal, str. 15.

65 Gl. Matej Hriberšek, Sovretov prevod Sofoklovega Kralja Ojdipa in njegova ustvarjalna leta na Ptuj, *Anton Sovrè in Ptuj* (ur. Mira Petrovič), Ptuj: Knjižnica Ivana Potrča, 2019, str. 48.

Josip Šorn

Tretji slovenski doktor, ki je doktoriral s področja klasične filologije v Gradcu, je bil Josip Šorn (Josef Šorn). Rodil se je 13. marca 1855 na Ostrožnem pri Celju (Ostrožno bei Cilli), kjer je obiskoval ljudsko šolo, nato pa se je vpisal na tamkajšnjo gimnazijo, ki jo je obiskoval od šolskega leta 1868/69 do šolskega leta 1875/76. Tu je 15. julija 1876 opravljal zrelostni izpit.⁶⁶

Jeseni istega leta se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze na Dunaju, kjer je šest semestrov, od zimskega semestra 1876/77 do letnega semestra 1879, študiral klasično filologijo, poslušal pa je tudi predavanja s področja primerjalnega jezikoslovja.

S področja klasične filologije in njenih sorodnih ved je pri Karlu Schenklu poslušal predavanja o atiskem prazničnem ciklusu (*Der attische Festcyclus*), o grških vojnih starožitnostih in o grških skladnji, na njegovih seminarjih so ob diskusijah obravnavali Horacija (*Ode*), Ajshila (*Peržani*), Aristofana (*Žabe*) in Likurga (*Govor proti Leokratu*), na proseminarjih pa so brali Hezioda (*Dela in dnevi*), Herodota (izbor), Ksenofonta (*Ojkonomikos*, *Simpozij*) in imeli vaje iz grščine ter prevajalske vaje, na katerih so prevajali besedila iz nemščine in latinščine v grščino. Pri Wilhelmu Hartlu je obiskoval predavanja iz zgodovine grške književnosti, iz grške in latinske slovnice (oblikoslovje) ter iz zgodovine in kritike Homerjevih epov, brali so Homerja (*Iliada*), na seminarjih so ob diskusijah obravnavali Cicerona (izbrana pisma), na proseminarjih pa so brali Teognisa, Salustija (*Katilinova zarota*, govori in pisma iz *Zgodovine*), Nepota, Tibula in Livija ter imeli vaje iz latinske stilistike. Pri Emanuelu Hoffmanu je poslušal predavanja iz zgodovine rimske književnosti, iz latinske sintakse, iz rimske mitologije in verstva ter iz rimskih državnih starožitnosti, pri njem so interpretirali Vergilija (*Eneida*) in Tacita (*Anali*), na seminarjih pa so obravnavali Demostena (govor *O vencu*) in Tacita (*Zgodovina*). Pri Theodorju Gomperzu je obiskoval vaje iz Platona, brali so Herodota (v izboru) in kritično obravnavali fragmente grških tragikov in komediografov. Pri Michaelu Gitlbauerju so na proseminarjih brali Herodota (7. knjiga), Evripida (*Alkestida*) in Teokrita (*Idile*) ter imeli vaje iz latinske stilistike. Pri Ottu Benndorfu je obiskoval arheološki seminar, pri Alexandru Conzeju pa arheološke vaje.

S področja primerjalnega jezikoslovja je pri Friedrichu Müllerju poslušal predavanja iz primerjalne slovnice indoevropskih jezikov (oblikoslovje), iz uvoda

66 UAG, Rigorosenakten 374, Josef Šorn; UAG, Doktorsakten Josef Šorn; Kajetan Gantar, Šorn, Josip (1855–1912). Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi662761/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 25. julija 2020); Josip Tominšek, † Prof. Dr. Josef Schorn, K. k. Staats-Gymnasium in Marburg a/D. Jahres-Bericht über das Schuljahr 1911–1912. Veröffentlicht durch den Direktor Dr. Josef Tominšek. Marburg a/D. 1912, str. 62–63; Jan Šedivy, Profesorji klasične gimnazije v Mariboru III, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 1 (8/43), 1972, str. 115–116.

N. 374

Herr Josef Šorn überreichte am 27. Mai 1892 eine Dissertation betitelt:
 „Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius“ Laibach 1892 in 8°.

Derselbe ist geboren zu Ostrožna bei Cilli in Steiermark am 13. März 1855,
 besuchte die Volksschule seiner Heimat und vom Schuljahre 1868/69 an das k.k. Gymnasium
 zu Lilla, an welcher Anstalt er am 15. Juli 1876 die Maturitätsprüfung bestand. Hierauf
 bezog er noch im Herbst desselben Jahres die Universität zu Wien, wo er durch sechs Semes-
 ster studierte und hauptsächlich Collegien über klassische Philologie hörte. Am 1. Juni 1882
 wurde er zur Ablegung der Lehramtsprüfung bei der k.k. Prüfungskommission in
 Graz zugelassen und ihm am 2. März 1884 die Befähigung zurkamen, klassische Philologie
 am ganzen Gymnasium unter Gebrauch der slovenischen und deutschen Sprache als Unterwichts-
 sprache zu lehren. Das Quadriennium (vgl. Verordnung des Ministers für Cultus und Unterricht
 vom 11. Februar 1888, R. G. Bl. 1888, N. F. Nr. 20 pag. 43) ist ihm mit dem Erlasse der hohen
 k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht vom 4. Juni 1892 Z. 11879 nachgesehen worden.

Die Dissertation wurde von den Professoren H. Max von Karajan und Dr. Alois
 Goldbacher am 4. beziehungsweise am 10. Juni 1892 approbirt.

Am Freitag den 9. August 1892 (Clasifika Philologin Hauptauf, oder Hauptaufsatze) fand eine
 Prüfung des H. Augustus H. M. von 3 bis 5 Uhr statt und folgendes Ergebnis:

genügend *Karajan*
 genügend *Karajan*
 genügend *Karajan*

Der Ausschluss wurde dem auf einmündigen Protokoll.

Am nächsten Freitag den 2. Juni 1893 um 3 Uhr fand eine
 Prüfung des H. Augustus H. M. von 3 bis 5 Uhr statt und folgendes Ergebnis:

gerügend *Karajan*
 gerügend *Karajan*
 gerügend *Karajan*

Der Ausschluss wurde dem auf einmündigen Protokoll.

Promotion am 3. Juni 1893. 1. No 300 der Promotionen protokolliert.

v jezikoslovje, iz lingvistične etnografije, iz slovnice sanskrta in novoperzijskega jezika (z ozirom na stara narečja in sorodne arabske jezike) ter se udeleževal razlag klinopisnih besedil in izbranih besedil v sanskrtu; s področja slovanskega jezikoslovja je pri Franu Miklošiču obiskoval predavanja o starocerkvenoslovanski slovnici in slovanski paleografiji. Pri Theodorju Vogtu je poslušal predavanja iz gimnazijske pedagogike.⁶⁷

V obdobju od 1. oktobra 1879 do 1. oktobra 1880 je bil enoletni prostovoljec.⁶⁸

Leto in pol pozneje, 15. aprila 1882, se je prijavil na učiteljski izpit; 1. junija 1882 je bil pripuščen k opravljanju izpita za učiteljskega kandidata pri cesarsko-kraljevi komisiji v Gradcu in 2. marca 1884 mu je bila priznana usposobljenost, da na celotni gimnaziji poučuje klasično filologijo ob uporabi slovenščine in nemščine kot učnih jezikov.⁶⁹ Usposobljenostni izpit iz filozofske propedeutike je opravil l. 1899.⁷⁰

Najprej je v šolskem l. 1884/85 kot suplent poučeval na II. državni gimnaziji v Gradcu, nato pa je med letoma 1885 in 1888 kot suplent učil na frančiškanski gimnaziji v Hallu na Tirolskem. Leta 1888 je prišel v Ljubljano, kjer je v letih 1888–1890 učil na višji gimnaziji (pozneje I. državni gimnaziji) kot suplent, od 1890 do 1909 pa kot pravi učitelj. Med letoma 1909 in 1912 je poučeval na državni gimnaziji v Mariboru.

V času, ko je bil suplent v Gradcu in v Hallu, se je odločil, da bo nadaljeval študij. Ovira pri potencialnem nadaljevanju študija je bila, da je imel končanih samo šest in ne predpisanih osem semestrov študija (t. i. kvadrений (Quadriennium)). Vendar mu je bil ta pogoj z odlokom Ministrstva za uk in bogočastje spregledan, kar pomeni, da mu je ministrstvo končani triletni (šestsemestrski) študij priznalo kot štiriletnega (osemsemestrskega).⁷¹

Šorn je 24. maja 1892 vložil prijavo k rigorozoma in 27. marca prijavi priložil disertacijo z naslovom *Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius* (»Jezikovna raba zgodovinarja Evtropija«); za ocenjevalca sta bila izbrana Alois Goldbacher in Max Theodor von Karajan. Kritičnih pripomb v ocenah referentov skoraj ni. Oba sta omenila, da je disertacija razširjena predelava njegovih že objavljenih prispevkov v dveh gimnazijskih izvestjih, in pohvalila njegovo bogato bero prispevkov, objavljenih pred pristopom k doktorskemu študiju. Opozorila sta na podobnost z že objavljenim gradivom, pa tudi, da je razprava v strokovni javnosti že naletela na odziv. Pohvalila sta dober slovnični prikaz in obravnavo, razširjen nabor literature, izjemno marljivost pri zbiranju slovničnega gradiva ter skrbnost in natančnost pri obravnavi, v kateri snovi ni samo kategoriziral, ampak je

67 UAW, Philosophische Fakultät, Nationale, Josef Šorn, WS 1876/77–SS 1879.

68 UAG, Rigorosenakten 374, Josef Šorn; Lehramtsprüfungsakten, Josef Šorn, Curriculum vitae; Josip Tominšek, † Prof. Dr. Josef Schorn, str. 62.

69 UAG, Lehramtsprüfungsakten, Josef Šorn.

70 Josip Tominšek, † Prof. Dr. Josef Schorn, str. 62; Jan Šedivy, Profesorji klasične gimnazije v Mariboru III, str. 115; UAG, Lehramtsprüfungsakten, Josef Šorn.

71 UAG, Rigorosenakten 374, Josef Šorn.

Der Sprachgebrauch des Eutropius.

Erster Theil.

V o r w o r t.

Zur Abfassung nachfolgender Abhandlung haben mich zwei Gründe bewogen, erstens nämlich die Thatsache, dass zur Bearbeitung solcher Themata verhältnismässig wenige literarische Hilfsmittel erforderlich sind — im schlimmsten Falle genügt eine Schulgrammatik und ein Schullexicon —, zweitens die Ueberzeugung, dass der Nutzen derartiger Untersuchungen für den Lehrer, wenn anders er seiner wichtigen Aufgabe nach jeder Richtung hin gerecht werden will, ein nicht zu unterschätzender ist; denn nur zu oft kommt er in die missliche Lage, einer Regel in der Grammatik eine präcisere Form geben, oft sie sogar corrigieren zu müssen. Ich habe das „breviarium ab urbe condita“ des Eutrop gewählt, weil einerseits, soviel ich sehen konnte, Untersuchungen über dessen Sprache bis jetzt fehlen, andererseits aber auch weil der geringe Umfang des Schriftchens für die mir zu Gebote stehende Zeit von acht Monaten wie geschaffen war.

Von allen Gelehrten wird die ziemlich correcte Sprache des Eutropius lobend anerkannt; so von W. S. Teuffel, Geschichte der römischen Literatur 3. Aufl. § 390; Bühr, Geschichte der römischen Literatur 3. Aufl. II. pag. 190 u. v. a.; aber trotz dieses löblichen Bestrebens, den Classikern nachzuahmen, verräth doch sein Stil eine Ausdrucksweise, die sich vom Sprachgebrauche seiner Zeit nicht frei erhielt. (Eutrop lebte um 330 n. Chr. am Hofe des Kaisers Constantinus des Grossen und schrieb auf Befehl des Kaisers Valens um 367 n. Chr. sein breviarium).

Die Sicherstellung des Eutroptextes ist seit den grundlegenden Ausgaben Hartels⁷¹⁾, Droyseus⁷²⁾, Wageners⁷³⁾ und Rühls⁷⁴⁾ so gefördert wor-

⁷¹⁾ Eutropii breviarium ab urbe condita. Guilelmus Hartel recognovit. Berolini 1879. Begründet hat Hartel sein Vorgehen in der Schrift: Eutropius und Paulus Diaconus. Wien 1872.

⁷²⁾ Eutropii breviarium ab urbe condita. Recensuit H. Droyseus. Berolini 1878 = Monumenta German. auct. antiqu. II. Berol. 1879.

⁷³⁾ Eutropii breviarium ab urbe condita. Edidit Carolus Wagener. Prague 1884.

⁷⁴⁾ Eutropii breviarium ab urbe condita. Recognovit Francisc. Rühl. Lipsiae 1887.

Šorn – naslovna stran prispevka
Der Sprachgebrauch des Eutropius,
 objavljenega v gimnazijske izveštju
 frančiškanske gimnazije v Hallu za
 l. 1888; vir: Landesbibliothek Dr.
 Friedrich Teßmann

Poseben izziv je videl v dejstvu, da ne gre za klasičnega pisca. V uvodu je naštel glavne vire in priročnike, na katere se je opiral (ostalo literaturo in pripomočke, tj. razprave, monografije idr., je navajal sproti), ter avtorje, s katerimi je Evtropija in njegovo jezikovno rabo primerjal; to so Tacit, Flor, Fest in Ampelij, med katerimi je bil zanj zanimiv zlasti slednji, ker je bil najmanj obdelan in ker kaže največ podobnosti z Evtropijem. Obdelal je naslednja poglavja: skladnja ujemanja (A. Syntaxis convenientiae – 1. Subject; 2. Praedicat; 3. Attribut), skladnja sklonov

tudi ločeval bistveno od nebistvenega. Kot najboljša sta ovrednotila poglavja o prislovih, o predlogih in veznikih ter celotno razpravo ocenila kot lep in zaželen prispevek k historični slovnici latinskega jezika.⁷² Disertacijo sta potrdila 10. junija.⁷³

Rokopis disertacije ni ohranjen, vendar lahko njeno vsebino v celoti rekonstruiramo. Nastajati je začela kot razprava (ne kot disertacija) iz povsem zasebnih raziskovalnih vzgibov, in sicer v času, ko je Šorn učil v Hallu. Leta 1888 je v letnem izveštju tamkajšnje gimnazije objavil prvi del študije o Evtropijevem jeziku pod naslovom »Der Sprachgebrauch des Eutropius. Erster Theil.«⁷⁴ Za Evtropija se je odločil namenoma iz treh razlogov. Prvi razlog je bil po njegovem mnenju nujna, da je učitelj tudi strokovno nenehno dejaven. Drugi razlog je bilo dejstvo, da je tovrstnih pripomočkov malo in tovrstne razprave o Evtropijevem jeziku še ni bilo. Tretji razlog pa je bil praktične narave: Evtropijevo zgodovinsko delo ni obsežno, sam pa je imel za obravnavo na voljo samo osem mesecev.

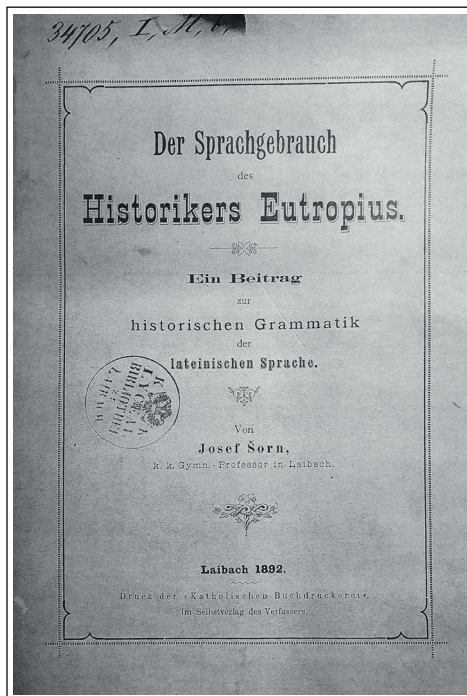
72 UAG, Doktoratsakten, Josef Šorn, Gutachten über die zur Erlangung des Doctorgrades vorgelegte Abhandlung des Gymn. Prof. Josef Šorn in Laibach: »Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius« Laibach 1892 (von Karajan, Graz 4. 6. 1892); Gutachten über die Doctor dissertation des Heern Gymnasialprof. Josef Šorn (Goldbacher, Graz 6. 6. 1892).

73 UAG, Rigorosenakten 374, Josef Šorn.

74 Josip Šorn, Der Sprachgebrauch des Eutropius. Erster Theil, *Programm des Ober-Gymnasiums der Franciscaner zu Hall*. Am Schlusse des Schuljahres 1887–1888, veröffentlicht von der Direction, Innsbruck, 1888, str. 3–46.

(B. Syntaxis casuum – Accusativ und Nominativ; Dativ; Genetiv; Ablativ; Locativ) in raba besednih vrst, od katerih je obdelal samostalnike in pridevnike (C. Gebrauch der Redetheile (I. Substantiva; II. Adjectiva). Razprava je kmalu naletela na odmev v strokovni javnosti.⁷⁵

Ko je 1888 prišel v Ljubljano, je tu nastal še drugi del njegove razprave, ki ga je objavil v letnem izveščju ljubljanske gimnazije za l. 1889.⁷⁶ V drugem delu je nabor piscev, s katerimi je primerjal Evtropija, še razširil (poleg zgoraj omenjenih še: *Epitoma Titi Livii*, Svetonij, pisci *Cesarske zgodovine* (*Scriptores Historiae Augustae*), Amijan Marcelin in Avrelij Viktor). V uvodu je razkril, da je prvi del njegove razprave že naletel na odmev v strokovni javnosti in se obema recenzentoma tudi zahvalil. V razpravi je nadaljeval z obravnavo besednih vrst (Pronomina; Adverbia; Praepositionen; Conjunctionen), nato je obdelal še rabo časov in naklonov (D. Tempora und Modi – Subordinierte Sätze; Participia) ter na koncu še slog (E. Der Stil (I. Wortstellung; II. Satzstellung und Periodenbau (Aufhebung der Concinnität; Kürze und rhetorische Fülle des Ausdrucks; Der Wortschatz und die Phraseologie). Razprava iz izveščja je še isto leto izšla kot posebna publikacija v predelani, dopolnjeni in nadgrajeni obliki z dodatno razčlenjenim gradivom;⁷⁷ ni znano, ali je ta samostojna publikacija izšla pred doktoratom ali po njem, gotovo pa je bila približno takšna disertacija, ki jo je oddal v Gradcu ob prijavi k rigorozoma. Tudi ta publikacija je naletela na odmev med strokovno srenjo.⁷⁸

Šorn – naslovnica knjige
Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius. Ein Beitrag zur historischen Grammatik der lateinischen Sprache
(Ljubljana 1892); vir: NUK

75 A. Eussner v: *Wochenschrift für klassische Philologie* 6, 1889, Nr. 2, str. 43–44; Carl Weymann v: *Archiv für lateinische Lexikographie und Grammatik* 5, 1888, str. 602.

76 Josip Šorn, *Der Sprachgebrauch des Eutropius. Zweiter Theil, Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1889 durch den Director Josef Šuman*. Laibach 1889, str. 1–30.

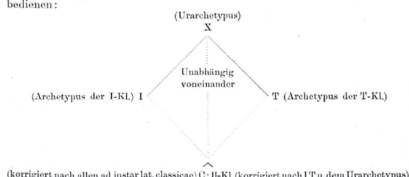
77 Josef Šorn, *Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius. Ein Beitrag zur historischen Grammatik der lateinischen Sprache*. Von Josef Šorn, k. k. Gymn.-Professor in Laibach. Laibach, 1892.

78 Carl Weymann v: *Archiv für lateinische Lexikographie und Grammatik* 6, 1889, str. 590–591.

Bemerkungen zum Texte des M. Iunianus Iustinus.

Von Prof. Dr. Jos. Šorn.

Zum Zwecke der Herstellung eines halbwegs lesbaren Justin-Textes genügt es bekanntlich nicht, nur eine Handschrift mit eventueller Berücksichtigung der anderen zu benützen; es muß auch der Sprachgebrauch nicht nur des Historikers allein, sondern aller gleichzeitiger und spätereiner Schriftsteller gebührend mitberücksichtigt werden. Es ergibt sich hierbei die gewiß bemerkenswerte Tatsache, daß die I-Klasse, die Rühl und A. Breuninger⁷⁾ neben O bevorzugen, nicht denselben Wert aufweist wie die T-Klasse, deren Lesarten fast durchwegs mit dem Sprachgebrauche der Spätleiner übereinstimmen, so daß gerade diese die Grundlage für die Textesrevision Justins bilden muß. Die Lesarten der I- und II-Klasse sind, genauer besellen, meistens Korrekturen aus der T-Klasse ad instar latinitatis classicae; vollends O ist fast schuldhaft nach den genannten Handschriften durchgelesen. Unter solchen Umständen gehen wir am besten so vor, daß wir die durch die Übereinstimmung von I, T, II, TC, ITII und CITH gewonnenen Lesarten für richtige halten. Freilich ist T nicht minder in vielen Fällen arg verdorrt, interpoliert, unsicher in geographischen, historischen und in der Schreibung der nomina propria u. s. w.; aber gerade das macht den Hauptwert dieser Familie aus, weil Änderungen ad arbitrium scriptoris⁸⁾ ausgeschlossen erscheinen, was wir von der I-, teilweise auch von der II-Klasse nicht behaupten können. Da somit I und T ganz unabhängig voneinander aus dem Urarchetypus geflossen sind, so können wir uns zur Kennzeichnung des Wertes der Handschriften CITH nachstehenden Schemas bedienen:

⁷⁾ De M. Iuniani Iustini coelestibus, Münster in Westfalen, 1890.
⁸⁾ Rühl, Praef. S. VI zu seiner Ausgabe nennt ihn „indiligentem“; ich füge hinzu „rudemque litterarum Romanarum et Graecarum“.

Šorn, Bemerk. zum Texte des M. Iunianus Iustini.

Šorn – naslovna stran razprave
 Bemerkungen zum Texte der
 M. Iunianus Iustinus, objavljene
 v gimnazijskem izveščju ljubljanske
 gimnazije za šolsko leto 1908/1909;
 vir: dLib

Glavni rigoroz iz klasične filologije kot glavnega predmeta in antične zgodovine kot stranskega predmeta je opravljal 9. december 1892; vsi trije ocenjevalci (Goldbacher, von Karajan in Bauer) so ga ocenili z »zadostno« (genügend) in ga enoglasno potrdili. Stranski rigoroz iz filozofije je opravljal 2. junija 1893; tudi tu so mu vsi trije ocenjevalci (Meinong, Karajan in Skraup) dali oceno »zadostno« (genügend) in ga soglasno potrdili. Promoviran je bil 3. junija 1893.⁷⁹

Drugače kot mnogi slovenski doktorandi se je Šorn vse svoje življenje intenzivno strokovno udejstvoval in uspešno deloval na področju klasične filologije; bil je eden redkih slovenskih filologov, ki so s svojim strokovnim delom vzbudili tudi mednarodno pozornost, pa tudi kritične ocene.⁸⁰ Kot filolog jezikoslovec se je posvečal predvsem manj obravnavanim poznejšim latinskim piscem. Med njegovimi razpravami je treba poleg že predstavljenih o Evtropiju omeniti naslednje:

- »Die Sprache des Satirikers Persius« (Ljubljana 1890);⁸¹
- »Über den Gebrauch der Präpositionen bei M. Iunianus Justinus« (Ljubljana 1894);⁸²
- »Einige Bemerkungen zum »Liber memorialis« des I. Ampelius« (Ljubljana 1901);⁸³

79 UAG, Rigorosenakten 374, Josef Šorn; Promotions-Protokoll Nr. 300.

80 Kajetan Gantar, Šorn, Josip (1855–1912).

81 Josef Šorn, Die Sprache des Satirikers Persius, *Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1890 durch den Director Josef Šuman. Laibach 1890, str. 1–33.

82 Josef Šorn, Über den Gebrauch der Präpositionen bei M. Iunianus Justinus, *Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1893/94 durch den Director Andreas Senekovič. Laibach 1894, str. 1–30.

83 Josef Šorn, Einige Bemerkungen zum »Liber memorialis« des I. Ampelius, *Jahresbericht des k. k. ersten Staatsgymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1900/1901 durch den Director Andreas Senekovič. Laibach 1901, str. 3–16.

– »Weitere Beiträge zur Syntax des M. Iunianus Iustinus« (Ljubljana 1902);⁸⁴
 – »Bemerkungen zum Texte des M. Iunianus Iustinus« (Ljubljana 1909);⁸⁵
 – »Weitere Beiträge zur Textkritik des M. Junianus Justinus« (Maribor 1912; postumno).⁸⁶ Šornu so sicer priznavali temeljito strokovno razgledanost in znanje, toda »v šoli je bil dolgočasen, odmaknjen od življenja in od sedanjosti ter preveč uraden«. ⁸⁷

Leta 1909 je Šorn po 21 letih poučevanja iz Ljubljane prišel v Maribor (tu je poučeval latinščino, grščino, logiko in psihologijo) predvsem v želji, da bi postal ravnatelj tamkajšnje gimnazije; da bi dosegel ta cilj, pri katerem mu je stal na poti Josip Tominšek kot najresnejši kandidat, je Šorn posegel po prijemih, ki mu niso bili v čast in se je z njimi očrnil tako med Slovenci kot med Nemci. Čeprav je veljal za pokončnega Slovenca, se je, da bi se prikupil nemškemu prebivalstvu in tudi avstrijski vladi, po prihodu iz Ljubljane v Maribor začel podpisovati »Schorn«, svoje otroke je – tako Jan Šedivy – začel vzgajati selektivno (starejšega sina v slovenskem duhu, hčer kot Nemko, najmlajši pa naj bi bil narodnostno nevtralen). Največ hude krvi pa je sprožil prispevek v graškem časopisu »Grazer Tagblatt«, ki je bil neposredni napad na Josipa Tominška, v katerem ga je sicer neznani avtor obtožil pretiranega slovenskega nacionalizma in sovraštva do Nemcev.⁸⁸ Na pisanje se je takoj odzval časopis »Slovenski narod«. ⁸⁹ Potem pa je tok dogodkov zašel v povsem nepričakovano smer, saj so Tominška s pohvalnimi ocenami vzeli v bran in ga podprli nemški nacionalni krogi iz Gorice, kjer je bil Tominšek eno leto ravnatelj gimnazije.⁹⁰ Časopisna polemika glede vprašanja novega ravnatelja mariborske gimnazije se je kmalu podela;⁹¹ je pa »Slovenski narod« odkrito upe- ril prst proti Šornu in ga javno pozval, naj prizna, da je on pisec pamfleta proti

84 Josef Šorn, Weitere Beiträge zur Syntax des M. Iunianus Iustinus, *Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1901/1902 durch den Direktor Andreas Senekovič. Laibach 1902, str. 3–13.

85 Josef Šorn, Bemerkungen zum Texte des M. Iunianus Iustinus, *Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1908/1909 durch den Direktor Andreas Senekovič. Laibach 1909, str. 3–13.

86 † Schorn, Josef, Weitere Beiträge zur Textkritik des M. Iunianus Iustinus, *K. k. Staats-Gymnasium in Marburg a/D. Jahresbericht über das Schuljahr 1911–1912*. Veröffentlicht durch den Direktor Dr. Josef Tominšek. Marburg a/D. 1912, str. 6–17.

87 Jan Šedivy, Profesorji klasične gimnazije v Mariboru, str. 114–115.

88 Was die Regierung den Deutschen Marburgs zu bieten wagt, *Grazer Tagblatt* 21, 1911, št. 324 (22. November; Morgen-Ausgabe), str. 1.

89 Volksratovci in novi ravnatelj mariborske višje gimnazije, *Slovenski narod* 44, 1911, št. 270 (četrtek, 23. novembra), str. 2.

90 Noch einmal der neue Direktor des deutschen Staatsgymnasiums in Marburg, *Grazer Tagblatt* 21, 1911, št. 330 (28. November; Morgen-Ausgabe), str. 4; Še en nemški glas o novem mariborskem ravnatelju Tominšku, *Slovenski narod* 44, 1911, št. 276 (četrtek, 30. novembra 1911), str. 2.

91 Nochmals der neue Direktor des deutschen Staatsgymnasiums in Marburg, *Grazer Tagblatt* 21, 1911, št. 340 (8. December; Morgen-Ausgabe), str. 2.

Tominšku.⁹² Šornu so ti dogodki krepko načeli ugled, ostal pa je tudi brez tako zelenega mesta ravnatelja, ki ga je moral 18. decembra 1911 prepustiti Tominšku.⁹³ Vse to ga je psihično in fizično načenjalo, tako da je začel bolehati in telesno hirati. Umrl je 15. maja 1912 v Mariboru za posledicami kapi.

Valentin Korun

Naslednji med graškimi doktorji filologije po kronološkem zaporedju je Valentin Korun, ki se je rodil 14. februarja 1865 v Glinjah pri Braslovčah, kjer je obiskoval ljudsko šolo. Nato se je vpisal na državno gimnazijo v Celju, ki jo je obiskoval v letih od 1878 do 1886, ko je z odliko maturiral; istega leta se je vpisal na Univerzo Karla in Franca v Gradcu.⁹⁴

Korun je najprej dva semestra (zimski semester 1886/87 in letni semester 1887) študiral na pravni fakulteti graške univerze, kjer je med drugim poslušal tudi predavanja iz praktične filozofije in avstrijske zgodovine.⁹⁵

Nato se je prepisal na Filozofsko fakulteto in tu študiral sedem semestrov, od zimskega semestra 1887/88 do zimskega semestra 1890/91; za četrti semester (letni semester 1889) ni vpisanih podatkov o predavanjih. S področja filologije in sorodnih ved je pri Maxu Theodorju von Karajanu poslušal predavanja o zgodovini grške književnosti, o grški znanstveni literaturi po Aristotelu in o grški metriki, hodil je na njegove vaje iz grške in latinske stilistike ter metrike, na seminarjih in proseminarjih pa so obravnavali grške elegične in jambeske pesnike (izbor), Sofokla (*Trahinke*), Aristofana (*Oblačice*), *Batrahomiomahijo* in Ksenofonta (njemu pripisana *Ustava Atencev*). Pri Aloisu Goldbacherju je poslušal predavanja o zgodovini rimske književnosti in o latinski skladnji, hodil na vaje iz grške in rimske skladnje, na seminarjih in proseminarjih pa so obravnavali Platona (*Lizis*), Plavta (*Dvojčka*), Cicerona (*Pisma Atiku*, *O dolžnostih*), Horacija (izbor), Ovidija (*Žalostinke*) in Livija. Pri Wilhelmu Kerglu je poslušal predavanja o grških starožitnostih, na vajah pa so delali vaje iz grške in latinske stilistike ter obravnavali Vergilija in Cicerona (*Za Milona*). Pri Wilhelmu Gurlittu je poslušal predavanja o grški mitologiji in o topografiji Aten. Pri Adolfu Bauerju je obiskoval predavanja o viroslovju grške zgodovine.

S področja slovanske filologije je pri Gregorju Kreku poslušal predavanja o skladnji slovanskih jezikov, o starocerkvenoslovanščini, o slovanski mitologiji in

92 O mariborske profesorju Schornu se je govorilo, da je napisal ... *Slovenski narod* 44, 1911, št. 276 (četrtek, 30. novembra 1911), str. 2.

93 Jan Šedivy, Profesorji klasične gimnazije v Mariboru, str. 115.

94 UAG Rigorosenakten 393, Valentin Korun; UAG Doktoratsakten, Valentin Korun; Uredništvo: Korun, Valentin (1865–1940). Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi290877/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 25. julija 2020).

95 UAG, Rechtswissenschaftliche Fakultät, Nationale, Valentin Korun, WS 1886/87–SS 1887.

Gutachten

über die zur Erlangung der Doktorwürde von Gymn. Suppl. Valentin Korun
in Krainburg überreichte Abhandlung: 'Quaestiones de epistula Sapphus ad Phaenem'.

Die vorliegende Dissertation (92 Bl. u. Fol.) eröffnet mit gewissenhafter Berücksichtigung der einschlägigen Literatur in vier Kapiteln I. die Art der Uebersetzung der 'Epistula Sapphus ad Phaenem' (P. 3-30), II. die Sprache und Stil dieses Denkmals (P. 31-63), III. die metrischen Eigentümlichkeiten des Gedichtes (P. 63-75) und endlich IV. den Inhalt und die stoffliche Bearbeitung ~~des Gedichtes~~ (P. 75-92). Daß er vorwiegend die Ausgabe der ⁽¹⁸⁸⁶⁾ Forster, und die 'Prolegomena' ⁽¹⁸⁷⁸⁾ von H. S. Sedlmayer und die jüngste Schrift von S. G. de Vries: 'Epistula Sapphus ad Phaenem apparatus critico instructus commentario illustrata et Ovidio vindicata' (Beslin 1888) gebührend ^{verwertet} ~~verwertet~~ hatte, versteht sich von selbst; wemiger, warum er wiederholt längere Stellen aus der Schrift von Vries (so auf S. 1 f., S. 12 f., S. 26, S. 44, S. 45, S. 47 f., S. 48, S. 49, S. 58, S. 79 f.) — alludings gemeist mit Einführung des Namens in der Note, jedoch ohne Markierung im Texte — wörtlich angeführt hat, während er dies bei seiner Gewandtheit im lateinischen Ausdruck gar nicht nötig hatte.

Der Candidat erhebt sich, trotz der in neuerer Zeit wiederholten Vermute, die Echtheit des Gedichtes zu erweisen (die Vertheidigung von C. Dietrich 'de Callimachi Cydippea' Leipzig 1863 p. 41 hätte mehr Berücksichtigung verdient), für die Machtthat der Epistel, welche er einem Markbamer Ovid's zuweist. In Kap. I tritt er gewandt der älteren Meinung entgegen, wonach die Epistula Sapphus ad Phaenem das Fabricat eines gelehrten Scholaren aus dem 15. ^(Schweidauer) ~~Jahrh.~~ ^{Jahrh.} angehöre, indem er bei Besprechung der handschriftlichen Uebersetzung betont, daß dieser Brief bereits in dem vord. Francof. aus dem XIII. Jahrh. vorliegende Handschrift ergebe aber auch die eigen- tümliche Stellung der Epistel in den verschiedenen Codices die begründeten Bedenken gegen die ovidianische Autorschaft. Demgegenüber wird dann auf Grund der Untersuchungen Birt's und anderer dargelegt, daß Comperelli gewiß habe, wenn er aus Asconius nachweisen wollte,

ljudski epiki, na vajah pa so obravnavali različna starejša besedila (*Slovo o polku Igorevč* idr.).

Pri Antonu Schönbachu je poslušal predavanja o nemškem pesništvu 16. stoletja in o novovisokonemški slovnici. Pri Alexiusu Meinongu je hodil na vaje iz logike in na eksperimentalno-psihološke vaje, obravnavali pa so tudi Kantovo *Kritiko čistega uma*.⁹⁶

Pred doktoratom je učil na državni realki v Ljubljani: s šolskim l. 1890/91 je bil suplent,⁹⁷ v šolskem letu 1891/92 je bil na lastno željo odstavljen iz učiteljske službe,⁹⁸ z naslednjim šolskim letom (1892/93) pa je bil znova nastavljen kot suplent; v tem letu je dobil tudi sedemdnnevni dopust za opravljanje učiteljskega izpita.⁹⁹ Na ta izpit se je prijavil že 22. oktobra 1890; vse potrebne obveznosti je zaključil 28. oktobra 1892,¹⁰⁰ Šolski deželni svet (Landesschulrath) pa mu je dodelil poskusno leto na ljubljanski gimnaziji,¹⁰¹ kjer je pod vodstvom Friderika Žaklja en semester učil grščino v 7. razredu in hospitiral pri različnih učiteljih.¹⁰² S šolskim letom 1894/95 je bil kot nadomestni učitelj dodeljen novoustanovljeni državni gimnaziji v Kranju.¹⁰³ Leta 1895 je postal pravi učitelj na gimnaziji v Kranju.¹⁰⁴

Korun je 21. aprila 1895 vložil prošnjo za pristop k rigorozoma in ji priložil v latinščini napisano, 92 strani obsegajočo doktorsko disertacijo z naslovom *Quaestiones de Sapphus epistula ad Phaonem* (*Vprašanja glede Sapphinega pisma Faonu*). Disertacija ni ohranjena; je pa daljšo razpravo o tej tematiki, ki je nedvomno vsaj del njegove disertacije, Korun objavil v izveščju kranjske gimnazije za l. 1895 z enakim naslovom, kot ga je imela disertacija.¹⁰⁵ Ker izvirnik disertacije ni ohranjen, ni mogoče preveriti, ali je v izveščju objavljena razprava, ki jo je na-

96 UAG, Philosophische Fakultät, Nationale, Valentin Korun, WS 1887/88–1890/91.

97 *Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1890/91*, Laibach 1891, str. 61.

98 *Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1891/92*, Laibach 1892, str. 25.

99 *Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1892/93*, Laibach 1893, str. 34.

100 UAG, Lehramtsprüfungsakten, Valentin Korun.

101 *Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1892/93*, Laibach 1893, str. 55; *Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1892/93*, Laibach 1893, str. 49.

102 *Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1893/94*, Laibach 1894, str. 66, 69.

103 *Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1894/95*, Laibach 1895, str. 55.

104 *Jahresbericht des k. k. Staatsgymnasiums in Krainburg, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1894/95*, Krainburg 1895, str. 49; *Domovina* 5, 1895, št. 16, str. 4; *Laibacher Zeitung* 114, 1895, št. 118, str. 4.

105 Valentin Korun, *Quaestiones de epistula Sapphus ad Phaonem*, *Jahresbericht des k. k. Staatsgymnasiums in Krainburg, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1894/95 durch die Direction*, Krain, 1895, str. 3–39.

pisal julija 1895, identična disertaciji ali prirejena. Za ocenjevalca sta bila določena Max Theodor von Karajan in Alois Goldbacher, ki sta svoji oceni pripravila do oktobra 1895.

Korun je v uvodu najprej predstavil problematiko, s katero se je ukvarjal (vprašanje izvirnosti in (vprašljive) pristnosti pisma pesnice Sapfo svojemu ljubimcu Faonu, ki ga je Ovidij vključil v svojo pesniško zbirko *Heroide*), nato je predstavil uporabljeno literaturo in orisal različna mnenja strokovnjakov o tem vprašanju. Obravnavo je razdelil na štiri dele. V prvem delu je obravnaval rokopisno tradicijo (str. 3–30); ob sklicevanju na relevantno strokovno literaturo je predstavil ohranjene rokopise in umestitev tega pisma v njih, primerjal in ocenil različne verzije, predstavil pa je tudi različice te mitološke zgodbe pri drugih antičnih piscih. V drugem delu (str. 30–63) je obravnaval jezik (slovnico) in pesniško dikcijo; tu je iskal vzporednice med Sapfinim pismom in odlomki v drugih Ovidijevih delih ter skušal z analizo in primerjavo posameznih verzov ugotoviti, za katere besedilne različice so se odločili posamezni izdajatelji na osnovi slovničnih kriterijev. V tretjem delu (str. 63–75) je ob opiranju na strokovno literaturo obravnaval metrične posebnosti in skušal na osnovi metričnih kriterijev ugotavljati pristnost pisma in Ovidijevo avtorstvo.

Pretirano opiranje na strokovno literaturo sta mu očitala tudi oba ocenjevalca, ki sta zapisala, da pogosto navaja ugotovitve in rezultate, ne podaja pa dokončnega odgovora. To pa ni veljalo za četrto poglavje (str. 75–92), kjer se je lotil tematske in stvarne obravnave vsebine, ki je bilo po mnenju obeh referentov najbolj uspeli del disertacije, v katerem je bilo največ kandidatovega osebnega prispevka in je v njem pokazal tudi največ samostojne presoje. Oba sta pohvalila tudi njegovo latinščino. Disertacijo sta potrdila in dovolila priпустitev k rigorozoma.¹⁰⁶

Quaestiones

de epistula Sapphus ad Phaonem.

Origo atque fides epistulae Sapphus ad Phaonem ab hominibus doctis maxime in dubium vocantur: quae in nullo carminum Ovidii codice loco XV. — inter Hypemnesiacae ad Lynceum et Paridis ad Helenam epistulas — invenitur, ubi in editionibus Ovidianis ab Heinsio D. (editio Elzeviriana an. 1629) usque ad Merkelium (Lipsiae an. 1852) legitur. In vetustioribus atque melioribus Heroïdum libris non comparat, in multis est aut ceteris Heroïdum epistulis praemissa, aut in calcem post Cydippes epistulam reiecta, aut separatim inter alia Ovidii carmina, Amores maxime et Fastos, scripta, saepe etiam in codicibus aliis scriptoris Latini opera continentibus invenitur peculiarique plerumque titulo exhibetur; neque Maximus Planudes cum inter Heroïdes graece vertit. In nonnullis saec. XV. manuscriptis ut ipsius Sapphus carmen circumfertur.¹ In editionibus veteribus inde a Bononiensi et Romana principibus an. 1471 usque ad Heinsianam primam Heroïdibus vel praeposita vel postposita est. Heinsius ei primus inter Heroïdum epistulas locum XV. assignavit, quem, ut supra dictum, usque ad Merkelium servavit. R. Merkelius autem cum in Heroïdum calcem reiecit ediditque literis obliquis, A. Rieseius (Lipsiae 1871) ei locum inter poetarum Ovidianorum carmina tribuit, Palmerius (Londoni 1874) et Shuekburghius (Londoni 1879) hanc epistulam omnino neglexerunt. Recentissimo autem tempore Ovidianam eius originem acriter defenderunt Compagetti «Sulla epistola Ovidiana di Saffo a Faone» in «Pubblicazioni del Instituto di studi superiori in Firenze» Illa 1876, Ae. Baehrens «De epistula Sapphus», Aug. Taur. 1884, S. G. de Vries «Epistula Sapphus ad Phaonem», Lugd. Bat. et Berol. 1885, N. Barbu «De Sapphus epistula», Berol. 1887. H. St. Sedlmayer quidem in disputatione «Prolegomena critica ad Heroïdes Ovidianas», Vindob. 1878, p. 32 sq. n. epistulae XV. originem Ovidianam abiudicavit etiamque in «Commentario critico ad Ovidii heroïdes», Vindob. 1881, neglexit, sed paucis post annis sententiam suam mutavit ad sensum Com-

¹ Cf. «Proleg. crit. ad Heroïd. Ovidian.» scriptis H. St. Sedlmayer, Vindob. 1878, p. 32 sq. n. et «Epistula Sapphus ad Phaonem», specimen litterarum inaugurale, scriptis S. G. de Vries, Berol. p. 1.

Korun – prva stran razprave
*Quaestiones de epistula Sapphus ad
 Phaonem, objavljene v izveštju kranjske
 gimnazije za šolsko leto 1894/1895; vir:
 dLib*

¹⁰⁶ UAG, Doktorsakten, Valentin Korun, Gutachten über die zur Erlangung der Doctorwurde vom Gymn. Suppl. Valentin Korun in Krainburg überreichte Abhandlung (von Karajan, 8. 7. 1895); Gutachten über die Doktorsdisseration des Herrn Valentin Korun (Goldbacher, 5. 10. 1895).

Josip Tominšek

Posebej odmevno ime med graškimi doktorandi filologije je Josip Tominšek (Josef Tominšek), rojen 4. marca 1872 v Slatini (Grič) pri Gornjem Gradu na Štajerskem. V Gornjem Gradu je med letoma 1878 in 1884 obiskoval ljudsko šolo, nato pa se je jeseni vpisal na državno gimnazijo v Celju, ki jo je obiskoval med letoma 1884 in 1892; vseskozi je bil odličnjak in na njej je tudi maturiral.¹¹²

Jeseni 1892 se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze Karla in Franca v Gradcu, kjer je študiral klasično filologijo, slavistiko, arheologijo, primerjalno jezikoslovje in pedagogiko, obiskoval pa je tudi dvoletni tečaj za telovadne učitelje. Tu je študiral osem semestrov, od zimskega semestra 1892/93 do letnega semestra 1896.

Spodročja klasične filologije je pri Aloisu Goldbacherju poslušal predavanja o zgodovini rimske književnosti, o latinski historični slovnici in o latinski skladnji, obiskoval je njegove vaje iz latinske metrike, na seminarjih in proseminarjih pa so brali Platona (*Lizis*), Tukidida, Plavta (*Dvojčka*), Cicerona (*O dolžnostih*, *Pisma prijateljem*, *Pisma Atiku*, *O naravi bogov*), Horacija (*Satire*, *Ode*), Tibula in Livija. Pri Maxu Theodorju von Karajanu je obiskoval predavanja o zgodovini grške književnosti (epika, lirika, dramatika), o zgodovini Homerjevih pesnitev, o grški znanstveni literaturi (od Aristotela), o grški skladnji in o grški metriki, dalje vaje iz stilistike, na vajah iz metrike so obravnavali Sofoklove zbarske speve, na seminarjih in proseminarjih pa so med drugim obravnavali homerske himne, Ajshila (*Agamemnon*), Sofokla (*Trahinke*), Evripida (*Medeja*), Aristofana (*Oblačice*), *Boj med žabami in mišmi* (*Batrahomiomahija*), Platona (*Simpozij*), Vergilija (*Ekloge*) in Horacija (*Pisma*). Pri Heinrichu Schenklu je po-

Josip Tominšek l. 1910;
vir: Zapuščina Josipa Tominška,
Osrednja knjižnica Celje

¹¹² UAG, Rigorosenakten 400, Josef Tominšek; UAG, Doktoratsakten, Josef Tominšek, Curriculum vitae; Tine Orel, Tominšek, Josip, *SBL* 12/4, Táborská-Trtník. Ljubljana 1982, 119–120; Matej Hriberšek, Filološko delo dr. Josipa Tominška, *Musis amicus : posebna številka ob osemdesetletnici Kajetana Gantarja* (ur. Jerneja Kavčič in Marko Marinčič), *Keria* 12, 2010, št. 2–3, str. 253–280.

Hochlöbliches Professoren-Collegium!

Der ergebenst Unterzeichnete bittet behufs Erlangung Des philosophischen Doktorgrades um Die Zulassung zu Den Rigorosen (classische Philologie), indem er zugleich seine Dissertation überreicht und Das Besuch auf Das beigelegte Maturitäts-Zeugnis, curriculum vitae und Darauf stützt. Dass er nach Dem Melbungs-buche sich Durch acht Semester an Der philosoph. Fakultät in Graz inscribirt hat. — Während Dieser Zeit suchte er sich eine allgemeine Kenntnis auf allen Gebieten der classischen Philologie zu erwerben. Durch Den Besuch der Vorlesungen (cf. curric. vitae), Durch Theilnahme an den Seminaraebungen, Lieferung von Seminararbeiten (er ist nun Das IV. Semester od. Seminarmitglied), und Durch Selbststudium. — In den letzten Semestern beschäftigte er sich insbesondere mit Dem Gegenstande seiner Dissertation. —

Das hochlöbl. Professorencollegium möge also Die angesuchte Zulassung gütigst bewilligen.

Graz, am 12. Mai 1896.

Josef Tominšek

slušal predavanja o grški komediji in o atškem govorništvu, o zgodovini grške in rimske filozofije, o zgodovini in metodologiji klasične filologije, o zgodovini rimske književnosti in o grških državnih starožitnostih, udeleževal se je vaj iz grške in latinske stilistike ter iz grške filozofije, na seminarjih in proseminarjih pa so obravnavali Platona (izbrani dialogi), Lizija (izbrani govori), Demostena (politični govori), Aristotela (*Poetika*), Teokrita, Katula, Vergilija (*Eneida*), Horacija (*Pisma*) in Ovidija (*Fasti*). S področja jezikoslovja je pri Gustavu Meyerju poslušal še predavanja o evropskih jezikih in o primerjalni slovnici sanskerta.

Njegova predavateljca za zgodovino in arheologijo sta bila Adolf Bauer (o Aristotelovi teoriji države, o splošni zgodovini antike, o grški zgodovini in o viroslovju grške in rimske zgodovine) in Wilhelm Gurlitt (arheološke vaje), za nemško filologijo pa Anton Schönbach (novovisokonemška slovnica in skladnja) in Bernhard Seuffert (nemška lirika 16. stoletja, zgodovina novejša nemške književnosti in uvod vanjo). Slovansko filologijo sta mu predavala Gregor Krek (uvod v študij slovanskih jezikov, o starocerkvenoslovanski slovnici, o vplivu krščanstva na slovanske jezike in mitologijo, o začetkih slovanske pisave in književnosti, o zgodovinskem razvoju slovanskih jezikov, o začetkih slovanske umetne poezije, o pomenu, ki sta ga imela za slovansko filologijo Josef Dobrowsky in Jernej Kopitar, o skladnji južnoslovanskih jezikov, o slovanskem glagolu in o slovanskem besedju ter sorodnostih znotraj njega; seminarji, kjer so brali in obravnavali različna starejša in sodobna besedila (*Glagolita Clozianus*, *Slovo o polku Igorevč* idr.) in Vatroslav Oblak (o slovenski romantiki, o starocerkvenoslovanski slovnici, o slovanski arheologiji, o slovanskih jezikih, o zgodovini južnoslovanske književnosti in o slovenskem oblikoslovju; vaje iz slovenščine, kjer so brali in interpretirali različna starejša besedila).

S področja psihologije in pedagogike je pri Eduardu Martinaku poslušal predavanja iz didaktike, iz pedagogike in osnov jezikovnega pouka, pri Alexiusu Meinongu pa predavanja iz spoznavne teorije.¹¹³

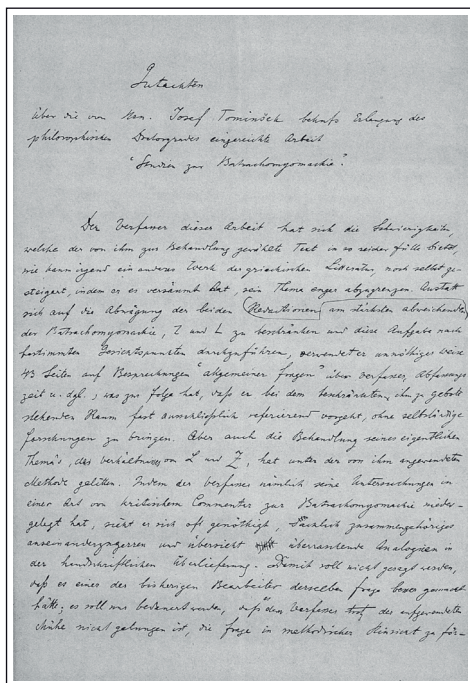
Ob vsem naštetem je obiskoval tudi dvoletni tečaj za učitelja telovadbe.

Tominšek se je 12. maja 1896 prijavil k opravljanju rigorozov, 13. maja 1896 pa je oddal disertacijo z naslovom *Studien zur Batrachomyomachie* (*Študije k Batrahomiomahiji*).¹¹⁴ Disertacija, v kateri se je lotil obravnave tega antičnega epilija, ki parodira Homerjevo *Iliado* in je v zvezi z njim odprtih še veliko vprašanj, je ohranjena; napisana je v nemščini in obsega 116 strani rokopisa. Idejo za disertacijo je najbrž dobil v petem semestru svojega študija (zimski semester 1894/95),¹¹⁵ ko so pri von Karajanu na grškem proseminarju obravnavali to delo. V uvodu (*Vorbemerkungen*) je najprej predstavil svojo odločitev za tematiko in temeljno literaturo. V prvem poglavju je obdelal splošna vprašanja, povezana z delom (1. Verfasser-Zeit: a) Äußere Gründe; b) Innere Gründe 2. Jetztige Gestalt des Werkes;

113 UAG, Philosophische Fakultät, Nationale, Josef Tominšek, WS 1892/93–SS 1896.

114 UG, Hauptbibliothek, SOSA, handschriftl. Dissertationen II 250154.

115 UAG, Philosophische Fakultät, Nationale, Josef Tominšek, WS 1895.

Tominšek – prva stran ocene prof.
Heinricha Schenkla; vir: UAG

ohranjeni rokopisni zapiski gradiva, ki ga je zbiral med pripravi na pisanje disertacije.¹¹⁶

Za ocenjevalca sta bila določena Max Theodor von Karajan in Heinrich Schenkl, ki sta svoji oceni podala junija 1896.¹¹⁷ Kot slabost sta mu očitala, da mu raziskava ni najbolj uspela, saj mu ni uspelo vzpostaviti nezgrešljivega enotnega arhetipa tega epilija. Kot drugo sta izpostavila, da se je veliko, celo preveč, ukvarjal z estetsko kritiko in pristnostjo posameznih partij (tu bi lahko marsikaj izpustil), zato se nekaterim stvarem ni posvetil tako temeljito, kot bi se lahko. Zmotila ju je tudi tu in tam ne ravno posrečena delitev snovi, prav tako pa tudi njegova nemščina; zapisala sta, da se mu pozna, da nemščina ni njegov materni jezik in da bi njegovo besedilo veliko bolje zvenelo v latinščini. Če bi nameraval delo objaviti, bi moral narediti temeljito revizijo. Priznala pa sta mu izjemno načitanost, marljivost, odlično poznavanje aktualne literature, v katero se je temeljito poglobil, ter zdravo strokovno presojo. Kot posebno odliko sta izposta-

3. Standpunkt der Kritik). V drugem delu je posebej obdelal zaključni prizor epa (II. Schlusstheil der Batr^{ie} (und Krebszene)), v tretjem delu verzno strukturo in prozodijo (III. Versbau und Prosodie – Hiatus – Productio – Correptio Attica – Μῦς), v četrtem delu pa je obravnaval posamezne verzne in odlomke ter njihove posebnosti (IV. Spezieller Theil (Besprechung einzelner Verse und Versgruppen)). Zadnji, peti del, prinaša povzetek in sklep (V. Schluss – Zusammenfassung). Svoje ocene in ugotovitve je Tominšek zasnoval na primerjavi med dvema rokopisnima redakcijama besedila *Batrachomyomachie*, med medičjskim lavrencijanskim kodeksom (codex Laurentianus XXXII 3) in oxfordskim (codex Oxoniensis Baroccianus 50), ki ju je primerjal in kritično komentiral. V Tominškovi zapuščini, ki jo hrani Osrednja knjižnica Celje, so še

¹¹⁶ Tominšek, Zapuščina, razno gradivo.

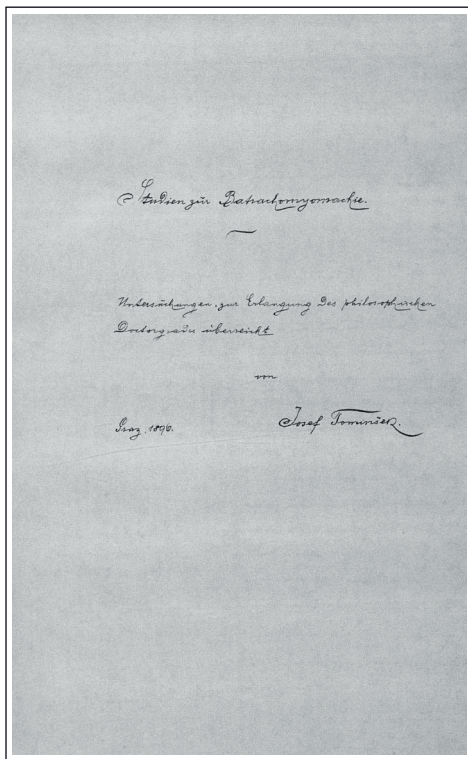
¹¹⁷ UAG, Doktoratsakten, Josef Tominšek, Gutachten über die von Her. Josef Tominšek behufs Erlangung des philosophischen Doctorgrades eingereichte Arbeit »Studien zur Batrachomyomachie« (Schenkl, 11. 6. 1896); Gutachten über die Doctorordisertation des Candidaten Herrn Josef Tominšek »Studien zur Batrachomyomachie« (von Karajan, 1. Juli 1896).

vila, da je bila disertacija oddana pred izidom monumentalne Ludwichove izdaje *Batrahomachije*,¹¹⁸ ki ji kandidat večkrat pritrjuje, nekajkrat pa ji upravičeno ugovarja in na nekaj mestih ponuja povsem lastne rešitve. Oba ocenjevalca sta disertacijo potrdila in kandidatu dovolila pristop k rigorozoma.

Glavni rigoroz iz klasične filologije in antične zgodovine je Tominšek opravljal 3. novembra 1897. Trije ocenjevalci (Karajan, Bauer in Pfaundler) so ga ocenili z »zadostno« (genügend), eden (Schenkl) pa z »odlično« (ausgezeichnet); tako je bil enoglasno potrjen. Stranski rigoroz iz filozofije je opravljal 8. januarja 1898; vsi trije ocenjevalci (Meinong, Spitzer in Pfaundler) so ga ocenili z »zadostno« (genügend) in ga enoglasno potrdili. Promoviran je bil 11. januarja 1898.¹¹⁹

Leta 1895 je opravil izpit za učitelja telovadbe in nekaj tednov učil na gimnaziji v Celju; 29. junija 1896 se je prijavil za učiteljski izpit iz grščine, latinščine in slovenščine kot glavnih predmetov z nemškim in slovenskim učnim jezikom; vse obveznosti je opravil do 12. junija 1897.¹²⁰

Leta 1896 je Tominšek postal suplent na gimnaziji v Kranju, v obdobju 1903/04 je bil na študijskem izpopolnjevanju v Berlinu, nato je med 1904 in 1910 učil na I. državni gimnaziji v Ljubljani (obenem tudi na nemški gimnaziji in na dekliškem liceju), jeseni 1910 je postal ravnatelj nemške gimnazije v Gorici, l. 1911 pa ravnatelj gimnazije v Mariboru, kjer je delal do upokojitve 1932.¹²¹ Na področju šolstva je bil kot predstavnik srednješolskih profesorjev član Deželnega šolskega sveta, član Profesorskega društva in nadzornik za telovadbo za slovenske in italijanske šole na Kranjskem, Primorskem, v Istri, Dalmaciji in na južnem Tirolskem (do 1923).

Tominšek – naslovna stran disertacije;
vir: UAG

¹¹⁸ Arthur Ludwich, *Die homerische Batrachomachia des Karers Pigres nebst Scholien und Paraphrase*. Herausgegeben und erläutert von Arthur Ludwich, Leipzig: B. G. Teubner, 1896.

¹¹⁹ UAG, Rigorosenakten 400, Josef Tominšek; Promotions-Protocoll 332.

¹²⁰ UAG, Lehramtsprüfungsakte, Josef Tominšek.

¹²¹ Tine Orel, Tominšek, Josip, str. 120.

Josip Tominšek je nedvomno eden najvidnejših slovenskih filologov. Čeprav dela s področja filologije v njegovi obsežni bibliografiji, ki šteje več kot 860 enot, predstavljajo razmeroma majhen delež, so vendar pomembna ne le za zgodovino filološke stroke, ampak tudi za zgodovino šolstva na Slovenskem, vključujejo pa knjižna dela, strokovne filološke razprave, razprave o metodiki in didaktiki pouka klasičnih jezikov ter recenzije in prikaze. Z disertacijsko temo je povezan samo prvi Tominškov strokovni prispevek z naslovom »Batrachomachia oder Batrachomyomachia«, krajša razprava, ki je nastala na osnovi doktorske disertacije, v njej pa je obravnaval vprašanje izvirnega naslova tega epilija;¹²² objavil jo je v reviji *Wiener Studien* leta 1901. Razpravo je sicer zasnoval kot znanstveno izdajo tega parodičnega epilija, vendar se je izkazalo, da bi bila taka izdaja preobsežna in bi zanj ne mogel najti založnika, zato je napisal in objavil le razpravo o naslovu. Osnova zanj je bila izdaja *Batrachomyomachije*, ki jo je l. 1896 v Leipzigu objavil konigsberški profesor Arthur Ludwich.¹²³ Tominšek je v njej primerjal utemeljitve zagovornikov obeh naslovov, ki ju je bilo mogoče najti v rokopisih tega dela (*Batrachomachia* in *Batrachomyomachia*). Zagovarjal je tezo, da je delo krožilo pod več naslovi, kot izvirnega pa je zaradi komičnega učinka zagovarjal naslov *Βατραχομυομαχία* (*Batrachomyomachia*).

Druga pomembnejša Tominškova dela s področja filologije so: »Humanizem gimnazij v stari in novi luči« (1901);¹²⁴ »De compositione P. Terenti Phormionis« (1902);¹²⁵ »Latinščina in grščina« (1902);¹²⁶ »Grščina« (1902);¹²⁷ »Die Ziele des klassischen Unterrichtes und die Privatlektüre« (1904);¹²⁸ *Latinska slovnica* (1906);¹²⁹ »O pouku latinskega jezika« (1906);¹³⁰ *Grška slovnica*¹³¹ in *Grška vadnica*¹³² (1908), prva učbenika za pouk stare grščine, napisana v slovenskem jeziku; »Preosnova avstrijskih srednjih šol« (1908);¹³³ »O reformi mature« (1908);¹³⁴ *Ksenofontov*

122 Josip Tominšek, *Batrachomachia oder Batrachomyomachia*, *Wiener Studien. Zeitschrift für classische Philologie* 23, 1901, str. 6–13.

123 Gl. op. 118.

124 Josip Tominšek, *Humanizem gimnazij v stari in novi luči*, *Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Josef-Staatsgymnasiums für das Schuljahr 1900/1901*, Krainburg 1901, str. 3–23.

125 Josip Tominšek, *De compositione P. Terenti Phormionis*, *Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg, veröffentlicht für das Schuljahr 1901/1902 von Josef Hubad*, k. k. Gymnasial-Direktor. Krainburg 1902, str. 3–24.

126 Josip Tominšek, *Latinščina in grščina*, *Pedagoški letopis* 1, 1902, str. 14–30.

127 Josip Tominšek, *Grščina*, *Pedagoški letopis* 2, 1903, str. 13–43.

128 Josip Tominšek, *Die Ziele des klassischen Unterrichtes und die Privatlektüre*, *Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien* 55, 1904, str. 1150–1170.

129 Josip Tominšek, *Latinska slovnica*, Ljubljana: I. Kleinmayr & Fed. Bamberg, 1906.

130 Josip Tominšek, *O pouku latinskega jezika*, *Pedagoški letopis* 6, 1906, str. 44–67.

131 Josip Tominšek, *Grška slovnica*, Ljubljana: Katoliška bukvarna, 1908.

132 Josip Tominšek, *Grška vadnica*, Ljubljana: Katoliška bukvarna, 1908.

133 Josip Tominšek, *Preosnova avstrijskih srednjih šol*, *Pedagoški letopis* 8, 1908, str. 74–109.

134 Josip Tominšek, *O reformi mature*, *Nastavni vjesnik* 16, 1908, str. 489–501.

Ord.		Kor.		Vorlesungen		Wirkliche Stunden zahl dortel. bei
Vor- und Zunahme Alter, Religion und Wohnung des Studierenden.	Vaterland und Geburtsort	Name, Stand und Wohnort des Vaters oder Vormundes	Name, Stand und Wohnort des Studierenden	Fach, in welchem er studiert	Fach, in welchem er studiert	
71 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
72 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
73 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
74 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
75 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
76 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
77 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
78 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
79 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
80 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
81 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
82 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
83 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
84 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
85 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
86 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
87 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
88 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
89 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
90 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
91 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
92 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
93 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
94 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
95 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
96 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
97 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
98 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
99 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2
100 Tominšek	Slowenien	Braslovce	Braslovce	Philosophie	Philosophie	2

Tominšek – Nationale za zimski semester 1894/1895; vir: UAG

slovar (1909);¹³⁵ »Aforizmi o klasičnem pouku« (1909);¹³⁶ *Wiesthalerjeve Latinske vadbe I. del za prvi gimnazijski razred* (1910);¹³⁷ »Die geschlechtliche Aufklärung und die Läuterung der klassischen Schullektüre« (1918);¹³⁸ »Uvod o latinskem jeziku«, uvodna študija v veliki latinsko-slovenski slovar (1923).¹³⁹

Ob svojem pedagoškem in filološkem delu je bil Tominšek v obdobju od 1904 do 1910 dejaven še na mnogih drugih področjih: sodeloval je v številnih društvih, pisal je prispevke s področja slovenistike ter slovanskega jezikoslovja in književnosti, v časopisju in revijalnem tisku je objavljial številne recenzije in krajše poučne prispevke, bil je zbiratelj ljudskih pesmi, pisec del o planinstvu in urednik različnih revij in publikacij. Sodeloval je v raznih komisijah društev in šolskih oblasti ter bil organizator, pobudnik in koordinator številnih kulturnih, športnih, glasbenih in drugih javnih prireditev. Bil je npr. odbornik Slovenske

135 Josip Tominšek, *Ksenofontov slovar* (k dr. Karla Prinza »Izboru iz Ksenofonta« s 26 podobami), Dunaj: F. Tempsky, 1909.

136 Josip Tominšek, *Aforizmi o klasičnem pouku*, *Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach 1908/09*, str. 15–35.

137 Josip Tominšek, *Fr. Wiesthalerjeve Latinske vadbe I. del za prvi gimnazijski razred*. 4., predelana izdaja. Za svojo slovnico in po novem učnem načrtu priredil dr. Jos. Tominšek. Ljubljana: I. P. Kleinmayr & F. Bamberg, 1910.

138 Josip Tominšek, *Die geschlechtliche Aufklärung und die Läuterung der klassischen Schullektüre*, *Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien* 68, 1917/1918, str. 95–105.

139 Josip Tominšek, *Uvod o latinskem jeziku*, *Latinsko-slovenski veliki slovar (A–FACILIS)*. Sestavil ob sodelovanju več šolnikov in uredil Fran Wiesthaler. Ljubljana: Jugoslovanska tiskarna, 1923, str. V–XXVII. Za natančnejši oris posameznih del gl. Matej Hriberšek, *Filološko delo dr. Josipa Tominška*.

matice, 12 let predsednik Glasbene matice, dejaven je bil v Profesorskem društvu, v Protialkoholnem društvu in mnogih drugih; deloval je v različnih telovadnih društvih, npr. v Sabljaškem klubu in Aeroklubu (bil je začetnik jadralnega letalstva na Slovenskem) ter eden od pionirjev nogometa. Že od dijaških let je bil aktiven planinec, pozneje pa dejaven v Slovenskem planinskem društvu kot član, odbornik in 32 let urednik glasila »Planinski vestnik«, v katerem je veliko pisal o pomenu in ideologiji planinstva, pa tudi o svojih planinskih podvigih. Tominšek je bil vse svoje dejavno življenje v stikih s številnimi domačimi in tujimi izobraženci, kar dokazuje tudi še ohranjena korespondenca, čeprav je bil velik del te uničen l. 1943, ko je bilo stanovanje v Mariboru, kjer je živel, zbombardirano. Tedaj se je preselil k sinu zdravniku v Celje, kjer je javno deloval vse do svoje smrti.

Umrli je 22. marca 1954 v Ljubljani, pokopan pa je v Celju.

Ivan Arnejc

Zadnji od prve šesterice graških doktorandov je bil Ivan Arnejc (Hans Arneiz), ki se je rodil 7. februarja 1876 v Zgodnjih Goričah (Ober-Goritschach) na Koroškem. Ljudsko šolo je med letoma 1882 in 1887 obiskoval v Rožku (Rosegg), nato pa se je vpisal na gimnazijo Beljaku, ki jo je obiskoval med letoma 1887 in 1895 in tu tudi z odliko maturiral. Jeseni 1895 se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze Karla in Franca v Gradcu, kjer je študiral klasično filologijo, slavistiko in filozofijo.¹⁴⁰

S področja klasične filologije in sorodnih ved je pri Maxu Theodorju von Karajanu poslušal predavanja o zgodovini grške književnosti, o grški dramatiki, o zgodovini Homerjevih pesnitev, o grški znanstveni literaturi po Aristotelu in o grški metriki, hodil je na vaje iz metrike (analiza Sofoklovih zbornih spevov), na seminarjih in proseminarjih pa so obravnavali homerske himne, *Batrahomihijo*, Tukidida, Platona (*Simpozij*), Demostena (*Proti Leptinu*), Vergilija (*Ekloge*), Horacija (*Pismo Pizonom*) in Tacita (*Agrikola*). Pri Aloisu Goldbacherju je obiskoval predavanja o rimski književnosti, o latinski skladnji in o rimski epiki ter hodil na vaje iz latinske metrike, na seminarjih in proseminarjih pa so obravnavali Herodota, Plavta (*Dvojčka*), Terencija (*Formion*), Cicerona (*O dolžnostih*, *Pisma prijateljem*), Vergilija (*Georgike*), Tibula in Ovidija (*Žalostinke*). Pri Heinrichu Schenklu je poslušal predavanja iz zgodovine grške in rimske filo-

¹⁴⁰ UAG, Rigorosenakten 487, Hans Arneiz; UAG Doktoratsakten, Hans Arneiz; SI_PAM/1501 Arnejc Ivan, 1905–1930; Kajetan Gantar: Arnejc, Ivan (1876–1936). Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi131358/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 27. julija 2020); Danijel Grafenauer, Arnejc, Dr. Ivan, *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška. Von den Anfängen bis 1942. Band 1: A–I* (ur. Katja Sturm-Schnabl, Bojan-Ilija Schnabl). str. 111–112; Nekrolog za dr. Ivanom Arnejcem, *Izvestje državne klasične gimnazije v Ljubljani za šolsko leto 1936/37*. Ljubljana 1937, str. 3–4.

Ivan Arnejc;
vir: osebni arhiv M. H.

zofije ter rimske književnosti, obiskoval vaje iz grške in latinske stilistike, pri njem pa so obravnavali Demostena (politični govori), Vergilija (*Eneida*) in Horacija (*Pisma*). Pri Adolfu Bauerju je obiskoval predavanja o grški in rimski zgodovini, pri Gustavu Meyerju pa uvod v jezikoslovje.

S področja slavistike je pri Gregorju Kreku poslušal predavanja o zgodovinskem razvoju slovanskih jezikov, o primerjalni skladnji južnoslovanskih jezikov, o zgodovini slovanske filologije, o slovanski epiki in o glagolu v slovanskih jezikih ter se udeleževal vaj v seminarju za slovansko filologijo. Pri Vatroslavu Oblaku je obiskoval predavanja o zgodovini književnosti južnih Slovanov (do konca 14. stoletja), pri Karlu Štreklju pa pre-

davanja o slovenski slovnici in vaje iz slovenske skladnje.

S področja filozofije je pri Alexiusu Meinongu obiskoval vaje iz psihologije in razprave o Platonovem *Teajtetu*, pri Eduardu Martinaku pa predavanja iz diaktike in pedagogike.

Pri Bernhardu Seuffertu je obiskoval predavanja o zgodovini nemške književnosti, pri Josefu Strzygowskem o metodiki obravnave umetnosti (poudarek na Raffaelu), pri Johannu Kirsteju se je učil osnov sanskrta, pri Karlu Luicku angleščino, pri Antoniu Iveju italijanščino.¹⁴¹

Dvakrat je moral študij zaradi pomanjkanja sredstev prekiniti, in sicer v zimskem semestru 1897/98 in od letnega semestra 1899 do vključno letnega semestra 1901.¹⁴²

Arnejc se je 16. februarja 1903 prijavil k rigorozoma in ob prijavi oddal v nemščini napisano disertacijo z naslovom *Mimnermos' Fragmente gesammelt und mit einer Einleitung versehen von Hans Arneiz* (*Mimnermovi Fragmenti, ki jih je zbral in z uvodom oskrbel Ivan Arnejc*), krajše *Mimnermos' Fragmente* (*Mimnermovi fragmenti*). Za ocenjevalca sta bila določena Heinrich Schenkl in Max Theodor von Karajan.¹⁴³ Disertacija, ki je obsegala 232 strani folio formata, ni ohranjena, Arnejc pa jo je zasnoval kot uvod (prolegomena) k potencialni novi zbirki fragmentov grškega pesnika Mimnerma. Razpravo je razdelil na 11 poglavjih, v katerih je obravnaval: Mimnerma in njegov opus (str. 1–136: Uvod; 1. Mimnermovo ime in poreklo; 2. njegova domovina; 3. obdobje, v katerem je živel; 4. Mimner-

¹⁴¹ UAG, Philosophische Fakultät, Nationale, Hans Arneiz, WS 1895/96–SS 1897, SS 1898–WS 1898/99, WS 1901/02.

¹⁴² UAG, Doktorsakten, Hans Arneiz, Curriculum vitae.

¹⁴³ UAG, Rigorosenakten 487, Hans Arneiz.

Gutachten

über die Doktor-dissertation des Candidaten Herrn Frans Arnejc:
'Mimnermos' Fragmente gesammelt und mit einer Einleitung versehen von F.A.
 (I. Theil. 'Einleitung')

Die vorliegende 232 Foliosseiten zählende Dissertation soll, wie aus dem 'Schlusswort' S. 230 zu sehen ist, die 'prolegomena' zu einer in einem andern Theile zu liefernden neuen 'Sammlung und Kennzeichnung' der Fragmente des Mimnermos bilden und in Druck gelegt werden, falls die abgedruckte Arbeit für die Veröffentlichung geeignet erachtet würde. Bezüglich dieser Absicht des Herrn Candidaten nun könnte Referent eine Verurtheilung ~~dieser Vorhaben~~ in Interesse des Verfassers in keiner Weise empfehlen; denn die Ausführungen sind vielfach so breitspurig und unpräcise, enthalten in Folge mangelhafter Gliederung der Dissertation so viele unnütze Wiederholungen, daß an eine Drucklegung in dieser Form ohne bedeutende Kürzungen und gründliche Umarbeitung kaum zu denken wäre. Von diesen Mängeln aber abgesehen, verdienen die vorliegenden Untersuchungen voller Lob; denn sie beweisen, daß Herr F. Arnejc, welcher seine Universitätsstudien mit rühmlichem Fleiß vollendet und im philologischen Seminare sich die 'Methode philologischer Forschung angeeignet hat', nicht nur auf dem Gebiete der griechischen Lyrik überhaupt umfassendes Wissen hat und insbesondere die wissenschaftliche Litteratur über Mimnermos auf das genaueste kennt, sondern ^{und} neben tüchtigen Sprachkenntnissen Vertrautheit mit der Geschichte des Alterthums und selbständiges Urtheil besitzt. Die Dissertation entspricht demnach durchaus den in dem Erlasse des k.k. Ministeriums f. C. u. u. vom 29. März 1899 gestellten Anforderungen.

In 10 Kapiteln handelt der Verfasser über 'Namen und Abkunft' des Mimnermos (I), über das 'Vaterland' des Dichters (II), dessen 'Lebenszeit' (III), über 'Mimnermos als Musiker' (IV), als 'Elegiker' (V), als 'Iambiker' (VI), während im Kap. VII die 'erhaltenen Fragmente' sehr eingehend (S. 137 - 185) besprochen werden. Es folgt (VIII) ein kurzer Abschnitt über die 'Chronologie'

De origine et vi vocis „tamen“.

Scriptit Dr. Joh. Arneiz.

In explicando adverbio „tamen“ memoria tenendum est primum componi fere posse „tamen“ ex tam + en aut tamen + n (cf. audiri = audi(s) + ne, videri = vide(s) + ne) aut tam + e + n, deinde particulam „tamen“ et omnino non compositam esse posse.

Adhuc huius vocis variae variorum explicationum interpretationes maxime inter se differunt; sunt qui indivisum hoc adverbium respondere idg. locat. „tasmin“ (scr. tasmin) confirmant, ut Vančekius (Gr.-l. EW. I. p. 209.; EW. I. S. 7 p. 99.), qui Georgium Curtium (K. Z. VI. p. 84, p. 93.) et Augustum Fickium (V. W. p. 432.) sequuntur; sunt et alii, qui „neglegentes“ formam „tame“ = tam adverbium nostrum ut adverbium „tam“ auctum postpositione „en“ (+ in) interpretentur, ita Stolzius (loco supra dicto) et Meringer, qui in collegio nobiscum collocatus tam + en supplendum esse voce „rem“ opinatur est. Hanc aliam quidquam Brealtius, cum (Dict. et. l. 2 p. 283.) tamen ut tam + en definiat, in animo habebat.

Tertius compositionis modus tame + n neglectus est, ut iam supra diximus, certe ob singularitatem vocabuli „tame“, quae altera forma adverbii „tam“, cum nulla forma analogae ceterorum adverbiorum pronominalium angatur, minoris momenti sit. Sed nobis haec explicatio (eadem paene ac sequens quarta a nobis ipsis proposita „tam + e + n“), quod viam rectam explanationis demonstrat, maioris momenti esse videtur.

Deliberatis enim bene, quas enumeravimus, explicationibus (nam alias minus verisimiles distributiones, quibus forsitan dirimi possit?) adverbium „tamen“, sine ullo detrimento negligere possumus, quin incipiendum sit nobis ab adverbio „tam“, iam nemo dubitabit.

Quid igitur de hoc adverbio „tam“?

Curtius loco supra citato (K. Z. VI. p. 84.) opinatur adverbium „tam“ ortum esse ex „tamer“ loc. sing. fem. pronominalis stirpis *to; suppressa enim littera n ortum esse formam „tame“, ex qua deiecta vocali e existitisse „tame“. Quam explanationem, cum nulla similis forma stirpium *do „quo“ *jo exstet, approbare minime possumus; ut enim desunt formae analogae

¹⁾ locat. fem., quod affert Curtius loco citato.

²⁾ Stolzius (gramm. L. 7 p. 137, sub l. 140): „and tame dirlic nicht affzweid zu geben scien.“

³⁾ ex tam + ne non ortum „tamen“ sed tamen (cf. Stolz. 7 p. 88.) quod, testatur Festus (ed. Mueller p. 338.); tam + an? . . .

*Arnejc – prva stran razprave
De origine et vi vocis »tamen«,
objavljene v izveštju mariborske
gimnazije ob koncu šolskega leta 1909;
vir: dLib*

filološkega raziskovanja, da dobro pozna grško liriko in strokovno literaturo o Mimnermu ter da temeljito obvlada grški jezik in zgodovino antike. Po njunem mnenju si zaslužijo priznanje kandidatove navedbe v 1., 3., 5., 7. in 9. poglavju, kot najboljši pa sta ocenila 3. in 10. poglavje. Ocenila sta tudi, da disertacija zadostuje zahtevam za pripustitev k rigorozoma, da pa bi jo bilo treba pred morebitnim natisom temeljito predelati.¹⁴⁴

Glavni rigoroz iz klasične filologije in zgodovine antike je Arnejc opravljal 10. decembra 1903; vsi trije ocenjevalci (Karajan, Schenkl in Bauer) so ga ocenili z »zadostno« (genügend) in ga enoglasno potrdili. Stranski rigoroz iz filozofije je opravljal 26. januarja 1904; tudi tu so mu vsi trije ocenjevalci (Meinong, Spitzer in Bauer) dali oceno »zadostno« (genügend) in ga soglasno potrdili. Promoviran je bil v petek, 29. januarja 1904.¹⁴⁵

Po študiju je Arnejc najprej kot suplent poučeval na gimnaziji v Gradcu

mos kot glasbenik; 5. kot elegik; 6. kot jambski pesnik), njegove ohranjene fragmente (str. 183–185); 7. ohranjeni fragmenti (str. 137–183); 8. kronologija pesmi; 9. jezik in zgradba verza (str. 185–197); 10. tekstna tradicija (str. 197–211), na koncu pa so sledili še literatura o Mimnermu (str. 211–222: 11. poglavje), dodatki (str. 223–229) in zaključek (str. 229–232).

Ocenjevalca sta Arnejcu očitala, da so njegova izvajanja velikokrat nenatančna in široka, ker je disertacija premalo členjena; prav zato je v njej tudi veliko ponavljanja, nekatere odlomke pa bi bilo mogoče povsem izpustiti (npr. 7. poglavje, kjer govori o kronologiji Mimnermovih pesmi). Drugače sta disertacijo ovrednotila kot marljivo in temeljito delo, ki kot raziskava zasluži pohvalo. Kandidatu sta poleg samostojne strokovne presoje priznala, da suvereno obvlada literarnozgodovinska in kronološka vprašanja, da ima izdelano metodo

¹⁴⁴ UAG, Doktoratsakten, Hans Arneiz, Gutachten über die Dissertation des Candidaten Herrn Hans Arneiz (von Karajan, 13. April 1903); Gutachten über die Dissertation des Candidaten Hans Arneiz (Schenkl, 17. April 1903).

¹⁴⁵ UAG, Rigorosenakten 487, Hans Arneiz; Promotions-Protokoll Nr. 416.

(1903–1904), nato v Celovcu (1904–1906) in v Leobnu (1906–1909). V obdobju 1907–1908 se je študijsko izpopolnjeval na univerzi v Berlinu, kjer je pripravljaj svoje habilitacijsko delo. Novembra 1909 je v Gradcu opravil učiteljski izpit.¹⁴⁶ Med 1909 in 1914 je kot redni učitelj poučeval na gimnaziji v Mariboru, kjer je učil latinščino, grščino, slovenščino in nemščino.¹⁴⁷ Leta 1913 je bil na pobudo slovenskega politika in filologa Karla Verstovška (26. julij 1871–27. marec 1923) dodeljen prosvetnemu ministrstvu (Unterrichtsministerium) na Dunaju, kjer je skrbel za izdajanje slovenskih šolskih knjig in učil;¹⁴⁸ tu je po propadu avstrijske monarhije decembra 1918 postal likvidacijski komisar. Po vojni je v sodelovanju s Karlom Verstovškom dosegel, da so maja 1919 v Ljubljani ustanovili Kraljevo zalo go šolskih knjig in učil (Königlicher Schulbuchverlag), kjer je bil Arnejc zaposlen do julija 1924. Nato je do konca šolskega l. 1927/1928 učil na III. državni realni gimnaziji v Ljubljani, od novembra 1928 naprej pa na ljubljanski I. državni klasični gimnaziji, kjer je učil do smrti 1936. Imel je izjemen učiteljski čut in posluš, o čemer priča njegov učenec Jan Šedivý: »Ivan Arnejc ... je bil skromna krotka duša slovenskega Korošca. S svojo dobroto, z razumevanjem mladine in z globokim znanjem si je kmalu osvojil srca. Bil je katoliškega svetovnega nazora, a nikomur ga ni vsiljeval in zaradi njega ni manj cenil ljudi drugačnega prepričanja. ... Dr. Arnejc nam je znal vcepiti ljubezen in spoštovanje do jezika in kulture starih Rimljanov, pokazal pa nam je tudi, kako je rimska in grška kultura položila temelje naši. Še bolj nas je ogrel za slovenščino. Radi smo brali naše pesnike in pisatelje in marsikdo si je pritrgoval, da si je mogel kupovati knjige.«¹⁴⁹

Indogermanski aorist s posebnim ozirom na grščino.

Če govorimo o aoristovi tvorbi, govoriti moramo v grščini prav za prav o preteritalni tvorbi sploh; kajti grški obliki ἔαυον (impf.) in ἔαυον (aor.) sta prvotno po tvorbi identični, različni samo po kakovosti korenskega samoglasnika, ali kar je isto, po naglasu. S kakovostjo korenskega samoglasnika, ali po legi naglasa, se pa premeni tudi navadno glagolova aktiviteta: koren ἔαυ- ima imperfektivni, koren ἔαυ- perfektni pomen; ἔαυον je tedaj imperfekt, ἔαυον grški aorist.

Aoristični (perfektivni) pomen ne leži tedaj v obliki, ampak v dejbi aoristovem. Srednje in krepke stopnje (ε, ο; ε, ο) deblo ima tedaj imperfektivni, šibke stopnje (brezvovalno 0) deblo (oz. koren) aoristični pomen; preteritum srednje in krepke stopnje je tedaj imperfekt, preteritum šibke stopnje aorist.

Kakor v slovensčini dobimo dovršni glagol, če durativnemu nedovršniku pritaknemo predlog, tako dobi tudi Grk iz nedovršnega deblo dovršno, če mu pritakne soglasnik σ; in preteritum tega debila je tako zvani sigmatični ali šibki aorist, med tem, ko se sedanjik istega dovršnega debila rabi kot futur, slično kakor je staroslovenščina sedanjike dovršnih glagolov rabila kot prihodnjike in kakor nova slovenščina se rabi vsaj nekatere dovršnike, n. pr. pojdem, pohitim, pridem, prinesem.

Takaj pa nujno premočirali toliko vseh preteritalnih oblik sploh, ampak hucemo obrniti svoj pozor pred vsem na prave grške aoristove tvorbe:

- Solske in učne knjige nam teh navajajo do sedaj tri kategorije:
a) krepki aorist A. M.	b) šibki (sigmat.) aorist A. M.
α) kons. debel:	β) vok. deb:
A: ἔ-ἔαυ-ε-ε-ε	A: ἔ-ἔαυ-ε-ε
M: ἔ-ἔαυ-ε-ε-ε	M: ἔ-ἔαυ-ε-ε-ε
- c) passivni aorist (A. s. pass. pom.).
α) šibki: ἔ-ἔαυ-ε-ε-ε	β) krepki: ἔ-ἔαυ-ε-ε-ε

Aorist a) je krepki ali asigmatični aorist in sicer α) tematični β) athematični; athem. aor. tvorijo vokalska glagolska debila, ki so po pravilu athematične konjugacije v indik. tvorijo ednini (izjemno tudi v dvojini in množ.) in v konjunktivi in izjemoma tudi v aktivnem imperativu in infinitivu dolgo-vokalna, v ostalih oblikah kratkovokalna; b) je sigmatični aorist, ki ima

Arnejc – prva stran razprave Indogermanski aorist s posebnim ozirom na grščino, objavljene v izvestju mariborske gimnazije ob koncu šolskega leta 1911; vir: dLib

¹⁴⁶ UAG, Lehramtsprüfungsakten, Hans Arneiz.

¹⁴⁷ *Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg a/D., veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Studienjahres 1909.* Marburg a. D, 1909, str. 33; 1910, str. 41; 1911, str. 21; 1912, str. 28; 1913, str. 23; 1914, str. 45. Gl. tudi Jan Šedivý, *Profesorji klasične gimnazije v Mariboru*, str. 116–119.

¹⁴⁸ *K. k. Staatsgymnasium in Marburg a/D., Jahres-Bericht über das Schuljahr 1914–1915.* Veröffentlicht durch den Direktor Dr. Josef Tominšek, Marburg 1914, str. 31.

¹⁴⁹ Jan Šedivý, *Profesorji klasične gimnazije v Mariboru III*, str. 117.

Poleg učiteljjevanja je bil Arnejc kulturno in politično dejaven, objavil pa je tudi nekaj manjših prispevkov v različnih glasilih. Po vrnitvi iz Berlina je bil krajše obdobje dejaven tudi na področju klasične filologije. V izvestjih mariborske gimnazije je objavil dve jezikoslovni razpravi: prvo l. 1909 o latinski besedi *tamen* (*De origine et vi vocis »tamen«*),¹⁵⁰ drugo pa l. 1911 o indoevropskem aoristu (*Indogermanski aorist s posebnim ozirom na grščino*).¹⁵¹ Njegovo znanstveno najbolj dognano delo pa je razprava *Doneski k zgodovini grške elegije*, ki je l. 1910 v dveh delih izšla v zagrebški strokovni publikaciji *Nastavni vjesnik* (1910);¹⁵² gre za prvo znanstveno delo o grški liriki v slovenščini, ki pa ne med domačo ne med tujo strokovno javnostjo ni naletelo na kakršenkoli odziv. Drugi del te razprave je v celoti posvečen Mimnermu; gradivo za to je nedvomno črpal iz svoje doktorske disertacije.

Umril je po dolgotrajni hudi bolezni 15. oktobra 1936 v Ljubljani.

Kandidati za visokošolske predavatelje

Med vsemi naštetimi sta bila samo dva, ki sta resneje razmišljala o akademski karieri. Prvi je bil Josip Tominšek. Leta 1901, ko se slovensko univerzitetno vprašanje ni premaknilo z mrtve točke, je ljubljanski župan Ivan Hribar 30. decembra 1901 v deželnem zboru predlagal ustanovitev vsuečiliškega komiteja, kar pa zaradi strankarskih trenj ni uspelo. Zato je Hribar pobudo prenesel v ljubljanski občinski svet in ta je izvolil poseben Vseučiliški odsek, ki so se mu pridružili predstavniki Slovenske matice, društva Pravniki, Društva slovenskih profesorjev in študentov. Ena od nalog odseka je bila evidentiranje mladih (sicer zlasti pravnikov), ki bi se bili sposobni pripravljati za akademski poklic ter jim s posredovanjem pri ministrstvu priskrbeti državne štipendije za bivanje na tujih univerzah. Med devetimi prejemniki štipendije je bil tudi Josip Tominšek, tedaj že doktor, ki je preživel eno leto v Berlinu;¹⁵³ sedmerica med temi so postali nosilci svojih strok ob ustanovitvi ljubljanske univerze, vendar Tominška ni bilo med njimi. Ivan Hribar v svojih spominih za l. 1910 Tominška omenja kot še vedno aktualnega in zagotovljenega kandidata za univerzitetnega učitelja klasične filologije.¹⁵⁴ A ko se je Tominšek hotel znova posvetiti pripravam na visokošolsko kariero, so ga pregovorili, da je prevzel mesto ravnatelja v Gorici, leto pozneje pa

150 Johann Arneiz, *De origine et vi vocis »tamen«*, *Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg a/D.*, veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Studienjahres 1909, str. 23–26.

151 Johann Arneiz, *Indogermanski aorist s posebnim ozirom na grščino*, *Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg a/D.*, veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Studienjahres 1911, str. 13–20.

152 Ivan Arnejc, *Doneski k zgodovini grške elegije*, *Nastavni vjesnik* 18, 1910, str. 336–355, 417–437.

153 Ana Benedetič, *Poti do univerze: 1848–1898–1909–1919*, Ljubljana: Studia humanitatis, 1999, str. 113–115; Ivan Hribar, *Moji spomini. III. del. Od 1929 dalje*, Ljubljana 1932, str. 93.

154 Ivan Hribar, *Moji spomini*, str. 93.

na mariborski gimnaziji. Tominšek sam je v pripravi na svojo biografijo, ohranjeni v njegovi zapuščini, glede prevzema mesta ravnatelja mariborske gimnazije zapisal, da se je zaradi te službe odpovedal docenturi v Gradcu: »Da sem mogel tu stati slovenstvu in prosveti na braniku, sem odklonil vseučiliško docenturo v Gradcu.«¹⁵⁵ Tominšek je bil po vseh kriterijih primeren kandidat za to mesto, saj je bil kot filolog in kot slavist dejaven, ogromno pa je tudi objavljajal (njegova bibliografija šteje več kot 860 enot).¹⁵⁶ Bil je zelo razgledan in načitan strokovnjak, ki je vseskozi spremljal znanstveno in strokovno publiciranje s področja klasičnih jezikov in je zato imel temeljit pregled nad strokovno literaturo. Vendar pa se je kot znanstvenik v svojih znanstvenih in strokovnih prispevkih večinoma opiral na dognanja drugih. Izjema so le prispevki s področja didaktike in metodike, kjer je njegov izvirni prispevek večji.¹⁵⁷ Kot filolog in učitelj je zelo aktivno deloval od konca študija l. 1896 do približno l. 1923; pozneje se s filologijo večinoma ni več ukvarjal. Po letu 1911 se je povsem posvetil profesorskemu poklicu ter prosvetnemu, kulturnemu, narodnobudilnemu in organizacijskemu delu, medtem ko je njegova znanstvena dejavnost zaradi preobremenjenosti zastala; morda je tudi to vplivalo, da ni bil med kandidati za mesto univerzitetnega učitelja, najbolj pa verjetno dejstvo, da ni imel habilitacije in tudi med deli njegovega sicer impresivnega opusa pogrešamo prave znanstvene prispevke; če bi sprejel ponujeno docenturo v Gradcu, bi se nedvomno več znanstveno uveljavljal in bi s habilitacijo tudi imel izpolnjene pogoje, da postane prvi nosilec filološke katedre na ljubljanski univerzi.

Drugi je bil Ivan Arnejc.¹⁵⁸ Ob ustanavljanju Univerze v Ljubljani so Arnejca omenjali kot prvega resnega kandidata, ki bi lahko prevzel katedro za grecistiko, a se je kandidaturi za učiteljsko mesto odpovedal. Presenetljiv razlog za to navaja Jan Šedivy: »Pripravljal se je na univerzitetno kariero in je napisal habilitacijo. Bil pa je preveč kritičen do samega sebe in ni bil z njo zadovoljen ter mu je ta nezadovoljnost vzela pogum za nadaljnje delo v tem smislu. Habilitacijo je podaril nekemu prijatelju in čez nekaj časa se je z njo okoristila povsem tuja oseba.«¹⁵⁹ Zakaj se je odrekel habilitaciji, s katero tematiko se je ukvarjal v svojem habilitacijskem delu in kdo je dotična oseba, ki se je okoristila z Arnejčevim delom, ni znano. Med letoma 1933 in 1936 je Arnejc kot honorarni predavatelj na oddelku

155 Tominšek, Zapuščina, Curriculum vitae.

156 Matej Hriberšek, Filološko delo dr. Josipa Tominška, *passim*.

157 Za te prispevke gl. op. 125, 127, 128, 129, 131, 134, 135, 137 in 139. Za njihovo natančnejšo predstavitev gl. Matej Hriberšek, Filološko delo dr. Josipa Tominška, *Musis amicus : posebna številka ob osemdesetletnici Kajetana Gantarja* (ur. Jerneja Kavčič in Marko Marinčič), Keria 12, 2010, št. 2–3, str. 253–280.

158 UAG, Rigorosenakten 487, Hans Arneiz; UAG Doktoratsakten, Hans Arneiz; Kajetan Gantar, Kajetan: Arnejc, Ivan (1876–1936); Ivan; Danijel Grafenauer, Arnejc, Dr. Ivan, str. 111–112; N. N., Nekrolog za dr. Ivanom Arnejcem, *Izvestje državne klasične gimnazije v Ljubljani za šolsko leto 1936/37*, Ljubljana 1937, str. 3–4.

159 Jan Šedivý, Profesori klasične gimnazije v Mariboru III, str. 118.

za klasično filologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani vodil proseminarske vaje,¹⁶⁰ na katerih so obravnavali nekatere rimske pisce in imeli vaje iz latinske stilistike (prevajanje iz slovenščine v latinščino).¹⁶¹

Ker med slovenskimi doktorji filologije ni bilo nobenega habilitiranega visokošolskega učitelja, je bil oddelek za klasično filologijo na Filozofski fakulteti ob ustanavljanju ljubljanske univerze l. 1919 eden tistih, ki niso imeli na voljo ustreznega kadra. Ko so se 23. novembra 1918 na pobudo Mihajla Rostoharja v posvetovalnici ljubljanskega mestnega magistrata zbrali predstavniki različnih društev in stanov (Slovenske Matice, društva Pravniki, Društva slovenskih profesorjev, zdravnikov in tehnikov ter univerzitetnih profesorjev) in so izdali skupni poziv, »naj se vsi docenti filozofske stroke, ki so na kateri bivši avstrijski univerzi, pokličejo na slovenske stolice na zagrebški univerzi«, med njimi ni bilo nobenega filologa,¹⁶² zato tudi ni bilo nobenega med predvidenimi predavatelji in nosilci fakultetnih stolic.¹⁶³ In ko je 26. novembra in 17. decembra 1918 univerzitetna podkomisija za filozofsko fakulteto na svojih sejah razpravljala o kandidatih za predavatelje in jih razdelila na tiste, ki so bili ali profesorji, docenti ali pa bi bili sposobni, da se takoj habilitirajo, ter na tiste, ki bi se morali še habilitirati, je med slednje kot kandidata za področje klasičnih jezikov predvidela za grščino Ivana Arnejca, ki je bil tedaj profesor v Mariboru, za latinščino pa Josipa Koletiča, ki je kot profesor deloval na II. državni gimnaziji v Ljubljani.¹⁶⁴ V osnovnem načrtu, pripravljenem za Filozofsko fakulteto (z dne 25. marca 1919) sta bila za klasična jezika predvideni dve stolici in za njuna nosilca dva tuja učitelja, oba s praške univerze: za grščino »dr. Venig [?Wenig], priv. docent na vseučilišču v Pragi« in za latinščino »dr. Jiraní, priv. docent na vseučilišču v Pragi«.¹⁶⁵ Noben izmed slovenskih doktorjev klasične filologije namreč še vedno ni izpolnjeval osnovnega pogoja: nobeden ni imel univerzitetne habilitacije. Ljubljanska klasična filologija je svojega prvega predavatelja dobila z letnim semestrom 1920.¹⁶⁶ Prvi dekan Filozofske fakultete Rajko Nahtigal je zato, ker ni imel na voljo domačih učnih moči, za predavatelja klasičnih jezikov predlagal svojega znanca iz Gradca, tedaj 73-le-

¹⁶⁰ *Seznam predavanj na univerzi kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev* (pozneje *Seznam predavanj na univerzi Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev* in *Seznam predavanj na univerzi kralja Aleksandra I.*) (*Catalogus lectionum Universitatis Labacensis*). Ljubljana: Univerza, 1933–1936.

¹⁶¹ Kajetan Gantar, Arnejc, Ivan (1876–1936); N. N., Nekrolog za dr. Ivanom Arnejcem, *Izvestje državne klasične gimnazije v Ljubljani za šolsko leto 1936/37*, Ljubljana 1937, str. 3–4.

¹⁶² Janko Polec, Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo, *Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929*. V Ljubljani 1929, str. 3–230, tu str. 185.

¹⁶³ Prav tam str. 142–145.

¹⁶⁴ SI AS 100/1/2/3/8 Seznam kandidatov za predavatelje na filozofski fakulteti.

¹⁶⁵ SI AS 100/2/4/2 Osnovni načrt filozofske fakultete z imenikom stolic, seminarjev, institutov in učnih moči, 1919.03.25; Polec, 1929, 212. Kot kandidati za suplenta, ki bi se lahko habilitiral, se omenjajo trije slovenski gimnazijski profesorji: Alojzij Virbnik z II. državne gimnazije v Ljubljani, Fran(c) Jerovšek z mariborske klasične gimnazije in Mihael Markič z novomeške gimnazije.

¹⁶⁶ Janko Polec, Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo, str. 286.

tnega Čeha Ivana Lunjaka,¹⁶⁷ ki je kot profesor filologije vso svojo kariero poučeval na univerzah v Rusiji, po upokojitvi pa se je preselil v Gradec. Po Nahtigalovem priporočilu je Univerzitetni svet Univerze v Ljubljani Lunjaka 27. oktobra 1919 imenoval in 24. marca 1920 potrdil za honorarnega, 13. novembra istega leta pa za pogodbenega (kontraktualnega) profesorja za klasično filologijo.¹⁶⁸

Sklep

To je prvih šest klasičnih filologov, ki so v obdobju med 1872 in 1918 doktorirali na Univerzi Karla in Franca v Gradcu. Vsi so izhajali iz pretežno kmečkega okolja, se odlikovali kot gimnazijci in uspešno študirali. Njihove doktorske disertacije bi danes ocenili kot solidne znanstveno-strokovne dosežke, med katerimi pa nobena ni posebej izstopala po svoji kakovosti; po obsegu s 358 stranmi izstopa disertacija Ivana Tertnika, ki je posebnost tudi zato, ker je disertacijo napisal in oddal dvakrat. Če pogledamo naslove njihovih disertacij (*Die Reihenfolge der olyntischen Reden des Demosthenes; Seneca tragicus num in pangendis versibus asklepiadeis accuratissime Senecam secutum esse recte dicatur; Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius; De Epistula Saphhus ad Phaonem; Studien zur Batrahomyomachie; Mimnermos Fragmente*), se zdi, da so se njihovi avtorji ukvarjali predvsem s temami s področja književnosti, vendar pa so v svojih disertacijah vsi obravnavali tudi jezikovna vprašanja, s katerimi so pojasnjevali literarne posebnosti in pojave (tekstna kritika, rokopisna tradicija, jezikovne posebnosti ipd.), povezane z obravnavanimi temami. Najbolj izrazito jezikovna je bila disertacija Josipa Šorna (*Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius*). Vsi predstavljeni doktorandi so delovali prvenstveno kot srednješolski učitelji in kulturni delavci; po svoji vsestranski dejavnosti in vplivu med njimi izstopa Josip Tominšek, na znanstvenem področju pa je bil najbolj uspešen Josip Šorn. Nobeden od šestih doktorjev ni v času Avstro-ogrske dosegel habilitacije in tudi ni zasedel nobenega učiteljskega mesta na kateri od univerz monarhije. Od predstavljene šesterice nobeden tudi ni postal predavatelj na novoustanovljenem oddelku za klasično filologijo Univerze v Ljubljani l. 1919, ampak so na univerzitetnem študiju sodelovali le kot honorarni predavatelji. Najresnejša kandidata za prevzem katere od stolic za klasične jezike sta bila Josip Tominšek in Ivan Arnejc.

¹⁶⁷ Tone Smolej, *Ustanovitev Filozofske fakultete in kratek oris njene stoletne zgodovine, 1919 v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi / 55. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 1.–13. 7. 2019* (ur. Mojca Smolej), Ljubljana, 2019, str. 89; Tatjana Dekleva, *Oris razvoja Filozofske fakultete do leta 1941*, *Kronika* 46, 1998, št. 3, str. 107–115, tu str. 110.

¹⁶⁸ O Lunjaku gl. ZAMU, Rektorat IV, osebne mape profesorjev, 33/541, Personalna mapa Ivan Lunjak.

Viri in literatura

Arhivski viri

AS – Arhiv Slovenije

- SI AS 100/1/2/3/8 Seznam kandidatov za predavatelje na filozofski fakulteti
- SI AS 100/2/4/2 Osnovni načrt filozofske fakultete z imenikom stolic, seminarjev, institutov in učnih moči
- SI AS 1012, Josip Stritar
 - KIPP – Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
- Domoznanski oddelek KIPP, Zbirka Rokopisov, S-13132-D
 - NUK Ms – Narodna in univerzitetna knjižnica, Rokopisni oddelek
- NUK Ms 1399, Kermavner Valentin, Zapuščina
- NUK Ms 1833, Wester, Josip, Zapuščina

Tominšek, Zapuščina – Tominškova zapuščina, ki jo hrani Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Celje

UAG – Universitätsarchiv Graz

1. Doktoratsakten (UAG): Jakob Purgai; Johann Tertnik; Josef Šorn; Valentin Korun; Josef Tominšek; Hans Arneiz
2. Rigorosenakten: 205 Jakob Purgai; 344 Johann Tertnik; 374 Josef Šorn; 393 Valentin Korun; 400 Josef Tominšek; 487 Hans Arneiz
3. Lehramtsprüfungsakten: Jakob Purgai; Johann Tertnik; Josef Šorn; Valentin Korun; Josef Tominšek; Hans Arneiz
4. Doktorati, ohranjeni v Universitäts-Bibliothek Graz:

Tertnik, Johann: *Seneca tragicus num in pangendis versibus asklepiadeis »accuratissime« Horatium secutum esse recte dicatur. Dissertatio philologica. Scripsit Joannes Tertnik. Labaci MDCCCLXXXIII. Graz, 1883.*

Tertnik, Johann: *Seneca-Studien von Johann Tertnik, GymnasialLehramt-skand. Graz 1889.*

Tominšek, Josef: *Studien zur Batrachomyomachie. Untersuchungen zur Erlangung des philosophischen Doctorgrades überreicht von Josef Tominšek. Graz, 1896.*

UG – Universität Graz

UAW – Archiv der Universität Wien

ZAMU – Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani

- ZAMU, Rektorat IV, osebne mape profesorjev, 33/541, Personalna mapa Ivan Lunjak

ZAP – Zgodovinski arhiv Ptuj

- ZAP, Gimnazija Ptuj, šk. št. 96, Personalni spisi.

Periodika in časopisje

Archiv für lateinische Lexikographie und Grammatik; Čas; Dom in svet; Domovina; Grazer Tagblatt; Kronika; Laibacher Zeitung; Ljubljanski zvon; Mladika;

Naprej. Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije; Nastavni vjesnik; Slovenski gospodar; Slovenski narod; Wiener Studien. Zeitschrift für classische Philologie; Wochenschrift für klassische Philologie; Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien; Živa antika

Gimnazijska izvestja

Jahresbericht des k. k. ersten Staats-Gymnasiums in Graz. Veröffentlicht am Schlusse des Studienjahres 1881.

Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1890/91, Laibach 1891.

Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1891/92, Laibach 1892.

Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1892/93, Laibach 1893.

Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1894/95, Laibach 1895.

Jahresbericht des k. k. ersten Staats-Gymnasiums in Graz. Veröffentlicht am Schlusse des Studien-Jahres 1898, Graz 1898.

Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1870–1877. Verlag des k. k. Obergymnasiums: Laibach, 1870–1877.

Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1886. Laibach 1886.

Jahresbericht des k. k. Staatsgymnasiums in Krainburg, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1894/95, Krainburg 1895

Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg a/D., veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Studienjahres 1909–1914. Marburg a. D, 1909–1914

Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1892/93, Laibach 1893.

Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1893/94, Laibach 1894.

K. k. Staatsgymnasium in Marburg a/D., Jahres-Bericht über das Schuljahr 1914–1915. Veröffentlicht durch den Direktor Dr. Josef Tominšek, Marburg, 1914.

Letno poročilo perve mestne čveterorazredne ljudske šole pri sv. Jakobu v Ljubljani (Jahresbericht der ersten städtischen vierklassigen Volksschule zu St. Jakob in Laibach). Verlag der I. städtischen 4 klassigen Volksschule: Ljubljana 1871–1874.

Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1862–1868.

Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1875.

Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1876.

Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1877.

Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1878.

Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1879.

Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg 1880.

Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Cilli. Herausgegeben am Schlüsse des Schuljahres 1898/1899. Cilli, 1899.

Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Cilli. Herausgegeben am Schlüsse des Schuljahres 1899/1900–1901/1902. Cilli, 1899–1901/1902.

Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg. Veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Schuljahres 1874, Marburg 1874.

Spletni viri

Kajetan Gantar: Wiesthaler, Fran (1849–1927), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi839896/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 23. julija 2020).

Kajetan Gantar: Tertnik, Ivan (1859–1941), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi694636/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 24. julija 2020).

Kajetan Gantar: Šorn, Josip (1855–1912), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi662761/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 25. julija 2020).

Kajetan Gantar: Arnejc, Ivan (1876–1936), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi131358/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 27. julija 2020).

Vilko Novak, Jože Toporišič: Valjavec, Matija (1831–1897), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi758091/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 29. julij 2020).

Tine Orel: Wester, Josip (1874–1960), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi838155/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 23. julija 2020).

Franz Römer: Grysar, Karl Josef (1801–1856), *Altphilologe, Österreichisches biographisches Lexikon Online-Edition*, Lfg. 5 (25.11.2016). Spletni naslov: <https://biographien.ac.at/ID-o.3026034-1> (pridobljeno 20. julija 2020).

Janko Šlebinger: Kermavner, Valentin (1835–1908), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi271211/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 21. julija 2020).

Janko Šlebinger: Košan, Janko (1857–1927), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi294411/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 22. julija 2020).

- Janko Šlebinger: Perušek, Rajko (1854–1917), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi415908/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 21. julija 2020).
- Uredništvo: Korun, Valentin (1865–1940), *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU 2013. Spletni naslov: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi290877/#slovenski-biografski-leksikon> (pridobljeno 25. julija 2020).

Literatura

- Ivan Arnejc, Doneski k zgodovini grške elegije, *Nastavni vjesnik* 18, 1910, str. 336–355, 417–437.
- Johann Arneiz, De origine et vi vocis „tamen“, *Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg a/D., veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Studienjahres 1909*, str. 23–26.
- Johann Arneiz, Indogermanski aorist s posebnim ozirom na grščino, *Jahresbericht des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg a/D., veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Studienjahres 1911*, str. 13–20.
- August Baumeister, *Die Einrichtung und Verwaltung des höheren Schulwesens in den Kulturländern von Europa und in Nordamerika*. München: C. H. Beck, 1897.
- Ana Benedetič, *Poti do univerze: 1848–1898–1909–1919*, Ljubljana: Studia humanitatis, 1999.
- Felix Czeike, Bonitz, Hermann, *Historisches Lexikon Wien* 1 (A–Da), 1992, str. 423.
- Jože Debevec, A. Sovrè, Lanx satura. (ocena), *Čas* 23, 1928/29, str. 139–140.
- Jože Debevec, Obiski pri naših upokojenih profesorjih. 7. Pri g. profesorju dr. Ivanu Tertniku v Ljubljani, *Mentor* 25, 1937–1938, št. 6, str. 169–170.
- Tatjana Dekleva, Oris razvoja Filozofske fakultete do leta 1941, *Kronika* 46, 1998, št. 3, str. 107–115, tu str. 110.
- Heinrich Dörrie, *P. Ovidius Naso, Der Brief der Sappho an Phaon*, München: Beck, 1975 (Zetemata. Monographien zur klassischen Altertumswissenschaft, Heft 58).
- Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich*. Vom Ministerium des Cultus und Unterrichts. Wien: kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei, 1849.
- Salomon Frankfurter, *Graf Leo Thun-Hohenstein, Franz Exner und Hermann Bonitz. Beiträge zur Geschichte der österreichischen Unterrichtsreform*. Wien: Alfred Hölder, 1893.
- Kajetan Gantar, Nekaj podatkov o Antonu Sovretu in njegovi rokopisni zapuščini, *Živa antika* 19, 1969, str. 285–293.
- Kajetan Gantar, Sovretovih sedem ptujskih let, 64. *izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj* za šolsko leto 1968–1969. Ptuj: Gimnazija Dušana Kvedra, 1970, str. 82–86.

- Kajetan Gantar, Sovretov prevajalski ideal, *Sovretov zbornik*. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Društvo za antične in humanistične študije Slovenije, 1986 (Zbornik Društva slovenskih književnih prevajalcev; 11), str. 27–31.
- Kajetan Gantar, Klasični filolog Valentin Kermauner (1835–1908), ded Dušana Kermavnerja, *Življenje in delo dr. Dušana Kermavnerja (1903–1975). Med politiko in zgodovino* (ur. Aleksander Žižek, Jurij Perovšek) Ljubljana: SAZU in Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2005, str. 15–22.
- Joža Glonar, Lanx satura, *Ljubljanski zvon* 49, 1929, str. 247–249.
- Theodor Gomperz, Hermann Bonitz, *Biographisches Jahrbuch für Alterthumskunde*, 11, 1888, str. 53–100.
- Danijel Grafenauer, Arnejc, Dr. Ivan, *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška. Von den Anfängen bis 1942. Band 1: A–I* (ur. Katja Sturm-Schnabl, Bojan-Ilija Schnabl), Böhlau Verlag: Wien, 2016, str. 111–112.
- Grysar, Karl Josef, *Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950* 2 (Lfg. 6), 1957, str. 96.
- H., Grysar, Karl Joseph, *Allgemeine Deutsche Biographie* 10, 1879, str. 82.
- Wilhelm von Hartel, Bonitz und sein Wirken in Österreich, *Österreichische Mittelschule* 3, 1889, str. 19–54.
- Walter Höflechner idr., Das Fach Klassische Philologie an der Universität Graz vom Anfang des 19. Jahrhunderts bis zur Gegenwart. Mit Beiträgen von Herbert H. Egglmeier, Walter Höflechner, Alois Kernbauer, Walter Primig, Peter G. Tropper, Franz-Anton Wallisch, *Beiträge und Materialien zur Geschichte der Wissenschaften in Österreich: Klassische Philologie in Graz; Habilitationen an der Grazer Philosophischen Fakultät; Einrichtung der Germanistik-Lehrkanzeln; Briefe Adlers an Meinong; Zur Grazer Studentengeschichte* (ur. Walter Höflechner), Publikationen aus dem Archiv der Universität Graz, Bd. 11 (ur. Hermann Wiesflecker), Graz: Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, 1981, str. 1–359.
- Ivan Hribar, *Moji spomini. III. del. Od 1929 dalje*, Ljubljana: J. Blasnik, 1932.
- Matej Hriberšek, *Klasični jeziki v slovenskem šolstvu 1848–1945*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005.
- Matej Hriberšek, Klasični jeziki v življenju in delu Janeza Trdine, *Janez Trdina med zgodovino, narodopisjem in literaturo: jubilejna monografija* (ur. Marijan Dovič), Novo mesto: Goga; Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU 2005, str. 59–72.
- Matej Hriberšek, *Življenje in delo p. Ladislava Hrovata*. Ljubljana: Institutum Studiorum Humanistatis, Fakulteta za podiplomski humanistični študij, 2006.
- Matej Hriberšek, Od Tuhinja do Novega mesta: p. Ladislav Hrovat, *Kamniški zbornik* 19, 2008, str. 229–237.
- Matej Hriberšek, Filološko delo dr. Josipa Tominška, *Musis amicus : posebna številka ob osemdesetletnici Kajetana Gantarja* (ur. Jerneja Kavčič in Marko Marinčič), *Keria* 12, 2010, št. 2–3, str. 253–280.

- Matej Hriberšek, Delo Ladislava Hrovata na področju latinske in slovenske skladnje, *Jezik in slovstvo* 63, 2018, št. 2/3, str. 257–269.
- Matej Hriberšek, Slovenski doktorji klasične filologije, promovirani na dunajski univerzi v obdobju 1872–1918, *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov na dunajski filozofski fakulteti (1872–1918)* (ur. Tone Smolej), Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2019, str. 21–50.
- Matej Hriberšek, Sovretov prevod Sofoklovega Kralja Ojdipa in njegova ustvarjalna leta na Ptuj, *Anton Sovrè in Ptuj* (ur. Mira Petrovič), Ptuj: Knjižnica Ivana Potrča, 2019, str. 25–52.
- Valentin Korun, Quaestiones de epistula Sapphus ad Phaonem, *Jahresbericht des k. k. Staatsgymnasiums in Krainburg, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1894/95 durch die Direction*, Krain, 1895, str. 3–39.
- Valentin Korun, *Spake: satire, humoreske in drugo*. Spisal V. Korun, V Ljubljani: Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg, 1910, 1922².
- Rainer Leitner, Das Reformwerk von Exner, Bonitz und Thun. Das österreichische Gymnasium in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Kaderschmiede der Wiener Moderne, *Zwischen Orientierung und Krise. Zum Umgang mit Wissen in der Moderne* (izd. Sonja Rinofner-Kreidl), Wien, Böhlau 1998, str. 17–69.
- Fran Levec, Matija Valjavec. Životopis, *Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. II. zvezek* (ur. Fran Levec), Ljubljana: Tisk »Národne tiskarne«, 1895, str. 163–210.
- Arthur Ludwich, *Die homerische Batrachomachia des Karers Pigres nebst Scholien und Paraphrase*. Herausgegeben und erläutert von Arthur Ludwich, Leipzig: B. G. Teubner, 1896.
- Theresia Mayerhofer, *Der Lehrkörper der Philosophischen Fakultät der Universität Wien von 1848 bis 1873*, disertacija, Wien: Universität Wien, 1982.
- Richard Meister, *Geschichte des Doktorates der Philosophie an der Universität Wien. Mit 7 Tafeln*, Von. Richard Meister, wirkli. Mitglied der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Vorgelegt in der Sitzung am 11. Juni 1958. Gedruckt mit Unterstützung des Vereines der Freunde der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien: Rudolf M. Rohrer, 1958.
- N. N., Am 3. april l. J. starb zu Wien Hr. Dr. Karl Joseph Gysar ..., *Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien* 7, 1856, str. 287–390.
- N. N., Nekrolog za dr. Ivanom Arnejcem, *Izvestje državne klasične gimnazije v Ljubljani za šolsko leto 1936/37*, Ljubljana 1937, str. 3–4.
- N. N., Bonitz, Hermann (1814–1888), Altphilologe, *Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950* 1, 1954, str. 101–102.
- Tine Orel, Tominšek, Josip, *Slovenski biografski leksikon* 12/4, Táborska–Trtnik. Ljubljana 1982, 119–120.
- Janko Polec, Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo, *Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929*. V Ljubljani 1929.

- Jakob Purgaj, Die Reihenfolge der Olynthischen Reden des Demosthenes. Vom k. k. wirklichen Gymnasiallehrer Jakob Purgaj, *Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Marburg*. Veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Schuljahres 1874, Marburg 1974, str. 3–25.
- Franz Römer, Hans Schwabl, Klassische Philologie, *Geschichte der österreichischen Humanwissenschaften 5: Sprache, Literatur und Kunst* (izd. Karl Acham), Wien: Passagen Verlag, 2003, str. 67–113.
- Ferdinand Sander, Bonitz, Hermann, *Allgemeine Deutsche Biographie* 47, 1903, str. 99–105.
- Hans Scharold, Bonitz, Hermann, *Neue Deutsche Biographie* 2, 1955, str. 447–448.
- Seznam predavanj na univerzi kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev* (pozneje *Seznam predavanj na univerzi Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev* in *Seznam predavanj na univerzi kralja Aleksandra I.*) (*Catalogus lectionum Universitatis Labacensis*). Ljubljana: Univerza, 1933–1936.
- Tone Smolej, »Kaj večega poskusiti in postati«. *Slovenski pisatelji dunajski študentje (1850–1926)*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2019.
- Tone Smolej, Ustanovitev Filozofske fakultete in kratek oris njene stoletne zgodovine, 1919 v *slovenskem jeziku, literaturi in kulturi / 55. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, 1.–13. 7. 2019 (ur. Mojca Smolej), Ljubljana, 2019, str. 87–92.
- Tone Smolej, »Prisegam in obljubljam, da bom humanistične študije gojil z neutrudnim delom.« Slovenski doktorandi na dunajski Filozofski fakulteti (1876–1918), *Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov na dunajski Filozofski fakulteti (1872–1918)* (ur. Tone Smolej), Ljubljana, 2019, str. 7–19.
- Sophokles, *Kralj Oidípus*. Preložil Anton Sovré, *Ljubljanski zvon* 41, 1921, št. 1, str. 28–34 (V. dejanje).
- Sofokles, *Kralj Oidípus*. Tragedija v petih dejanjih. Prevedel Anton Sovré. Založila in izdala »Nova založba« v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Ljubljana: Nova založba, 1922 (Nova knjižnica, 8).
- Anton Sovré, *Lanx satura: latinska čitanka za gimnazije: prva stopnja*, Ljubljana: Oblastna zaloga šolskih knjig (Jugoslovanska tiskarna), 1928.
- Franc Stelè, *Lanx satura*. Latinska čitanka za gimnazije. Prva stopnja. A. Sovré. Ljubljana, Oblastna zaloga šolskih knjig 1928, *Dom in svet* 42, 1929, str. 128.
- Jan Šedivy, Profesorji klasične gimnazije v Mariboru III, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 1 (8/43), 1972, str. 100–150.
- Janko Šlebingar, † Rajko Perušek, *Carniola: Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 8, 1917, št. 12, str. 133–137.
- Josip Šorn, Der Sprachgebrauch des Eutropius. Erster Theil, *Programm des Ober-Gymnasiums der Franciscaner zu Hall*. Am Schlusse des Schuljahres 1887–1888, veröffentlicht von der Direction, Innsbruck, 1888, str. 3–46.
- Josip Šorn, Der Sprachgebrauch des Eutropius. Zweiter Theil, *Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1889 durch den Director Josef Šuman. Laibach 1889, str. 1–30.

- Josef Šorn, *Die Sprache des Satirikers Persius, Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1890 durch den Director Josef Šuman. Laibach 1890, str. 1–33.
- Josef Šorn, *Der Sprachgebrauch des Historikers Eutropius. Ein Beitrag zur historischen Grammatik der lateinischen Sprache*. Von Josef Šorn, k. k. Gymn.-Professor in Laibach. Laibach, 1892.
- Josef Šorn, *Über den Gebrauch der Präpositionen bei M. Junianus Justinus, Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1893/94 durch den Director Andreas Senekovič. Laibach 1894, str. 1–30.
- Josef Šorn, *Einige Bemerkungen zum »Liber memorialis« des I. Ampelius, Jahresbericht des k. k. ersten Staatsgymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1900/1901 durch den Director Andreas Senekovič. Laibach 1901, str. 3–16.
- Josef Šorn, *Weitere Beiträge zur Syntax des M. Junianus Justinus, Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1901/1902 durch den Direktor Andreas Senekovič. Laibach 1902, str. 3–13.
- Josef Šorn, *Bemerkungen zum Texte des M. Iunianus Iustinus, Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach*, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1908/1909 durch den Direktor Andreas Senekovič. Laibach 1909, str. 3–13.
- † Schorn, Josef, *Weitere Beiträge zur Textkritik des M. Junianus Justinus, K. k. Staats-Gymnasium in Marburg a/D. Jahresbericht über das Schuljahr 1911–1912*. Veröffentlicht durch den Direktor Dr. Josef Tominšek. Marburg a/D. 1912, str. 6–17.
- Josip Tominšek, *Batrachomachia oder Batrachomyomachia, Wiener Studien. Zeitschrift für classische Philologie* 23, 1901, str. 6–13.
- Josip Tominšek, *Humanizem gimnazij v stari in novi luči, Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Josef-Staatsgymnasiums für das Schuljahr 1900/1901*, Krainburg 1901, str. 3–23.
- Josip Tominšek, *De compositione P. Terenti Phormionis, Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg*, veröffentlicht für das Schuljahr 1901/1902 von Josef Hubad, k. k. Gymnasial-Direktor. Krainburg 1902, str. 3–24.
- Josip Tominšek, *Latinščina in grščina, Pedagoški letopis* 1, 1902, str. 14–30.
- Josip Tominšek, *Grščina, Pedagoški letopis* 2, 1903, str. 13–43.
- Josip Tominšek, *Die Ziele des klassischen Unterrichtes und die Privatlektüre, Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien* 55, 1904, str. 1150–1170.
- Josip Tominšek, *Latinska slovnica*, Ljubljana: I. Kleinmayr & Fed. Bamberg, 1906.
- Josip Tominšek, *O pouku latinskega jezika, Pedagoški letopis* 6, 1906, str. 44–67.
- Josip Tominšek, *Grška slovnica*, Ljubljana: Katoliška bukvarna, 1908.
- Josip Tominšek, *Grška vadnica*, Ljubljana: Katoliška bukvarna, 1908.

- Josip Tominšek, Preosnova avstrijskih srednjih šol, *Pedagoški letopis* 8, 1908, str. 74–109.
- Josip Tominšek, O reformi mature, *Nastavni vjesnik* 16, 1908, str. 489–501.
- Josip Tominšek, *Ksenofontov slovar (k dr. Karla Prinza »Izboru iz Ksenofonta« s 26 podobami)*, Dunaj: F. Tempsky, 1909.
- Josip Tominšek, Aforizmi o klasičnem pouku, *Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach* 1908/09, str. 15–35.
- Josip Tominšek, *Fr. Wiesthalerjeve Latinske vadbe I. del za prvi gimnazijski razred*. 4., predelana izdaja. Za svojo slovnico in po novem učnem načrtu priredil dr. Jos. Tominšek. Ljubljana: : I. P. Kleinmayr & F. Bamberg, 1910.
- Josip Tominšek, † Prof. Dr. Josef Schorn, *K. k. Staats-Gymnasium in Marburg a/D. Jahres-Bericht über das Schuljahr 1911–1912*. Veröffentlicht durch den Direktor Dr. Josef Tominšek. Marburg a/D. 1912, str. 62–63.
- Josip Tominšek, Die geschlechtliche Aufklärung und die Läuterung der klassischen Schullektüre, *Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien* 68, 1917/1918, str. 95–105.
- Josip Tominšek, Uvod o latinskem jeziku, *Latinsko-slovenski veliki slovar (A–FACILIS)*. Sestavil ob sodelovanju več šolnikov in uredil Fran Wiesthaler. Ljubljana: Jugoslovanska tiskarna, 1923, str. V–XXVII.
- Matija Valjavec, Sinonove laži, s katerimi je Trojance prekanil, da so nesrečnega konja v mesto vzešči padli sovražnikom v pest. (Iz Virgilijeve Eneide II. bukev, 1–197) *Slovenska bčela* 4, 1853, št. 22 (v četrtek 2. junija 1853), str. 169–170; št. 23 (v četrtek 9. junija 1853), str. 177–178.
- Matija Valjavec, Homerove Odiseje I. spev. Poslovenil M. Valjavec, *Glasnik slovenskega slovstva* 1, 1854, str. 54–58.
- Matija Valjavec, Čvetri véki ali dôbe sveta. Po Ovidiju poslovenil M. Valjavec, *Koledarček slovenski za prestopno leto 1856* (izd. Janez Bleiweis), Ljubljana, Jožef Blaznik, 1856, str. 62–64.
- Matija Valjavec, Stvarjenje. Iz Ovidja met. I. – Poslovenil M. Kračmanov, *Glasnik slovenski* 2, 1858, št. 5, str. 77–78.
- Matija Valjavec, *Ajant*. (Žaloigra, ki jo je spisal Sofokles; poslovenil M[atija]. Kr[ačmanov], *Slovenski glasnik* 4, 1861, št. 15, zv. 7, str. 83; št. 16, zv. 7, str. 89; št. 17, zv. 7, str. 94–95; št. 18, zv. 7, str. 103–104; št. 21, zv. 7, str. 115–116.
- Matija Valjavec, *Sofoklov Ajant*. Žaloigra, ki jo je iz grščine poslovenil Kračmanov Matija, V Celovcu: Janez Leon, 1863.
- Vorlese-Ordnung an der k. k. Karl-Franzens-Universität in Graz für das Winter-Semester 1892/93*. Graz: Verlag des akademischen Senates (K. k. Universitäts-Buchdruckerei 'Styria'), 1892.
- Josip Wester, *Novomeški spomini*, Novo mesto: Dolenjsko muzejsko društvo, 1958.
- Constantin von Wurzbach, Bonitz, Hermann, *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* 2, 1857, str. 53–54.

Povzetek

Prva šesterica klasičnih filologov, ki so v obdobju po letu 1872 doktorirali na Univerzi Karla in Franca v Gradcu, so bili Jakob Purgaj, Ivan Tertnik, Josip Šorn, Valentin Korun, Josip Tominšek in Ivan Arnejc. Vsi našteti so se odlikovali že v svojih dijaških letih, uspešno pa so študirali tudi na univerzi. Po svojem socialnem izvoru so večinoma izhajali iz kmečkega okolja in drugače kot pri dunajskih študentih, ki so prihajali večinoma z območja Kranjske, so graški študentje večinoma izhajali z območja Štajerske. Čeprav po kakovosti nobena od disertacij omenjenih šestih doktorjev ne izstopa, jih vendar lahko označimo kot solidne znanstveno-strokovne dosežke, kar potrjujejo tudi ocene doktroskih disertacij. Ohranile so se tri disertacije dveh kandidatov; najobsežnejša je 358 strani obsegajoča disertacija Ivana Tertnika, ki je disertacijo napisal in oddal dvakrat (prvič l. 1883 in drugič 1889), strokovno najbolj odmevna pa je bila disertacija Josipa Šorna, ki je med predstavljenimi šestimi doktorji edini, katerega delo je bilo tudi mednarodno odmevno in se ga v strokovni literaturi navaja in upošteva še danes. Med predstavljenimi doktorji je imel najbolj markantno kariero zaradi svoje vsestranske dejavnosti Josip Tominšek. Čeprav so v disertacijah obravnavana predvsem literarne teme, so se kandidati v njih veliko ukvarjali tudi z jezikovnimi vprašanji, ki so jim pomagala pri osvetljevanju in pojasnjevanju različnih literarnih posebnosti in pojavov. Vseh šest doktorjev se je pozneje posvetilo predvsem učiteljskemu delu; med njimi ni nikogar, ki bi bil habilitiran na kateri od avstrijskih univerz, pa tudi na l. 1919 ustanovljeni ljubljanski univerzi nihče med njimi ni prevzel katere od stolic za klasična jezika (nekateri so na njej poučevali kot honorarni pomožni predavatelji), čeprav sta bila za njun prevzem dva resna kandidata: Josip Tominšek in Ivan Arnejc.

Zusammenfassung

Die ersten slowenischen Doktoren der klassischen Philologie der Universität Graz

Matej Hriberšek

Die ersten sechs klassischen Philologen, die nach 1872 an der Karl-Franzens Universität in Graz promovierten, waren Jakob Purgaj, Ivan Tertnik, Josip Šorn, Valentin Korun, Josip Tominšek und Ivan Arnejc. Sie alle waren hervorragende Schüler und haben auch erfolgreich an der Universität studiert. Sie kamen größtenteils aus einer ländlichen Umgebung und im Gegensatz zu den Wiener Studenten, die hauptsächlich aus Krain stammten, kamen die Grazer Studenten hauptsächlich aus der Steiermark. Obwohl keine der Dissertationen der genannten sechs Doktoren qualitativ herausragend ist, können sie als solide wissenschaftliche und berufliche Leistungen bezeichnet werden, was auch durch die Bewertung von Dissertationen bestätigt wird. Drei Dissertationen von zwei Kandidaten sind erhalten geblieben. Am umfangreichsten ist die 358-seitige Dissertation von Ivan Tertnik, der die Dissertation zweimal verfasste und ein-

reichte (erstens 1883 und zweitens 1889), während die professionellste Dissertation von Josip Šorn verfasst wurde, der der einzige unter den sechs vorgestellten Doktoren ist, dessen Arbeit international besprochen wurde und der bis heute in der Fachliteratur zitiert und berücksichtigt wird. Unter den vorgestellten Doktoren hatte Josip Tominšek aufgrund seiner vielseitigen Tätigkeit die auffälligste Karriere. Obwohl sich die Dissertationen hauptsächlich mit literarischen Themen befassen, beschäftigten sich die Kandidaten auch viel mit Sprachfragen, was ihnen half, verschiedene literarische Besonderheiten und Phänomene zu beleuchten und zu erklären. Alle sechs Doktoren widmeten sich später hauptsächlich dem Lehrerberuf. Keiner von ihnen wurde an einer der österreichischen Universitäten habilitiert. Selbst an der 1919 gegründeten Universität von Ljubljana übernahm keiner von ihnen einen der Lehrstühle für klassische Sprachen (einige unterrichteten dort als nebenberufliche Dozenten), obwohl es zwei ernsthafte Kandidaten für ihre Übernahme gab: Josip Tominšek und Ivan Arnejc.